

Lastehoiu vajadused ning võimalused Harjumaal aastani 2012

Vaheraport

Koostajad:

Rasmus Kask,
Sander Tint,
Regina Viljasaar

MTÜ Urban Positive
Vasara 9-21, Keila
tel. 53749895
linnalabor@linnalabor.ee
<http://www.linnalabor.ee>

Tellija:

Harju Maavalitsus
Tel. 6 118 601,
faks. 6 118 602
info@mv.harju.ee
<http://www.harju.ee>

Tallinn 2007

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Teoreetiline tagamaa	4
1.1 Lastehoiu definitsioonid	4
1.2. Lastehoiu tähendusväli	6
1.3. Vajaduste käsitlemine	10
1.4. Kokkuvõtte teoreetilisest osast	12
2. Metoodika	14
2.1 Kvantitatiivsed lähenemised	14
2.1.1 Ülevaade lastehoiuga seonduvast statistikast ning trendidest Harjumaal	14
2.2 Kvalitatiivsed lähenemised	15
3. Hetkeolukord Harjumaal	15
3.1 Asustusstruktuuri muutused ning selle kaudne mõju lastehoiule	16
3.1.2 Uusasumite sotsiaalne kontekst	20
3.2 Demograafia ja vajadused lastehoiule	23
3.2.1 Harjumaa demograafia	23
4.3 Vajadus lastehoiu järele	24
4.4 Lastehoiuasutused Harjumaal	26
4.4.1 Lasteasutuste vormid ja arvud	26
4.4.2 AEGVIIDU	27
4.4.3 ANIJA	28
4.4.4 HARKU	30
4.4.5 JÕELÄHTME	30
4.4.6 KEILA linn	31
4.4.7 KEILA vald	33
4.4.8 KERNU	34
4.4.9 KIILI	34
4.4.10 KOSE	35
4.4.11 KUUSALU	36
4.4.12 KÕUE	36
4.4.13 LOKSA	37
4.4.14 MAARDU	37
4.4.15 NISSI	37
4.4.16 PADISE	38
4.4.17 PALDISKI	39
4.4.18 RAASIKU	39
4.4.19 RAE	40
4.4.20 SAUE linn	42
4.4.21 SAUE vald	43
4.4.22 SAKU	43
4.4.23 VASALEMMA	44
4.4.24 VIIMSI	44
Viited	47

Sissejuhatus

Käesoleva uurimuse keskmes on viimasel ajal järjest enam esile kerkiv sotsiaalvaldkonna probleem - lastehoiu organiseerimine, kättesaadavus ja kvaliteet. See teema puudutab paljude perede igapäevast elu ja olmemuresid ning põhjustab peavalu nii kohalikele omavalitsustele kui lapsevanematele. Hetkel vajab Harjumaal hoiukohta hinnanguliselt üle paari tuhande lapse ning surve on tugev just valglinnastuva Tallinna lähivaldades ja –linnades. Eriti terav on lastehoiu probleem üksikvanemaga ja majanduslikult vähekindlustatud perede seas.

Lastehoiu korraldamise all peetakse tavaliselt silmas lasteaiakohti nii tava- kui eralasteaedes. Viimasel ajal on lisandunud piirkonniti ka perepäevahoiu võimalus. Kuid kui mõelda täiuslikust Eestist (kuigi ega praegugi ükski laps hoidmiseta ei jää!), kus igale lapsele oleks kindlustatud koht mõnes lasteasutuses, kas siis endiselt oleks sellel uuringul mingi eesmärk? Käesolev uuring ei püüa leida vastuseid vaid ühedimensionaalses kvantitatiivses mõõtmes – ehk, kui palju oleks lähiaastatel Harjumaal erinevates omavalitsustes vaja –, vaid millised oleksid mõistlikumad lastehoiu tüübid teatud demograafilises ning sotsiomajanduslikus situatsioonis.

Et mõista lastehoidu, tuleks alustada võimalikult mitmetasandilisest lähenemisest küsimusele, kuidas lastehoidu ühest või teisest perspektiivist mõistetakse ning millised on erinevate osapoolte vajadused antud küsimuses. Peale demograafiliste arvandmete, regionaalplaneerimise paigutusprintsipi, kohalike omavalitsuste (KOV) majanduslike ning seadusandlike piiragute ning lastehoiuga tegelevate ametnike ja praktiseerivate kasvatajate kogemuste on oluline arvestada Harjumaal lastevanemate tegelike vajaduste ning eelistustega. Kindlasti on need tingitud paljudest erinevatest faktoritest, ühel või teisel moel seotud inimeste elukeskkonnaga, väärtushinnangutega ja igapäevaste praktikatega. Keskusest äärelinna kolunud noorpere liikuvus ning vajadused lastehoiu järgi võivad olla hoopis teised, kui kaugemate valdade elanikel. Nüüdseks mitmekesisestunud hoiuvõimalused pakuvad sobivamaid lahendusi erinevale nõudlusele. Seega on uuringu üks olulisemaid lähtekohti alustemini **“vajadus”** (lastehoiu kontekstis) võimalikult mitmekülgne ja põhjalik avamine, mistõttu on kasutusel erinevad meetodid. Seeläbi püütakse saavutada tugevam kindlus hüpoteeside ja pakutavate lahenduste osas. Uurimuse läbivaks ideeks on olla avatud erinevate osapoolte arvamustele.

Kuigi pole otseselt autorite võimuses muuta riigi suhtumist ja/või perepoliitikat, võib ilmned probleeme, mida vaid kohaliku omavalitsuse tasandil lahendada pole võimalik. Ühelt poolt on uurimuse eesmärk arvestada võimalikult paljude muutujatega, mis lastehoiu korraldamist kujundavad. Seonduvad teemad, mida tuleb küsimuse lahendamiseks vaatluse alla võtta, ulatuvad perepoliitikast lasteaedade organiseerimiseni omavalitsuste tasandil, valglinnastumisest ruumikasutuse eelistuste kujunemiseni indiviidide puhul, Eesti üldistest sotsiaalmajanduslikest arengusuundadest konkreetsete valdade regionaalarengu suundumusteni ning demograafilistest üldnäitajatest hoiukoha maksumuseni lapsevanema jaoks. Teisalt soovime juurde tuua teoreetilisi teadmisi ja praktilisi näiteid lastehoiu organiseerimisest mujal maailmas, kus võimalikke analoogseid probleeme on lahendatud kas kohaliku omavalitsuse või lastevanemate endi poolt. Vastavalt erinevatele vajadustele ning KOV võimalustele võime sel juhul välja pakkuda kõige sobivamad lahendused, mis pole piiratud ainult käibel olevate praktikatega.

1. Teoreetiline tagamaa

1.1 Lastehoiu definitsioonid

Teoreetilise tausta avamisel tuleks alustada oma uurimisobjeki lahtimõtestamisest ning defineerimisest. Teaduskirjanduses, seadlusandluses ja mujal ametlikes dokumentides on lastehoidu vaadeldud väga erinevatest aspektidest ning sõltuvalt kontekstist ja eesmärgist sõnastatud kord ühel, kord teisel moel. Selle asemel, et kõiki erinevaid definitsioone ja nende tagamaid välja tuua, on võimalik need jaotada kolme suuremasse lahtrisse, mille implikatsioone siinkohal ka avame:

- Ressursikesksed
- Praktikatest lähtuvad
- Eesmärgile suunatud

Kõige sagedamini kohtab (eriti Eesti teadusuuringutes ja riikliku tasandi käsitlustes) esimese ehk ressursikeskse kategooria alla käivaid sõnastusi. Neis vaadeldakse lapsehoidu kui raha, aja, töö või mõne muu ressursi bilanssi – kulutusi, kokkuhoidu, nõudlust, ratsionaalset kasutust, takistusi lapse saamisel, turumehhanismi. Tihti on majanduslikele näitajatele toetuvad käsitlused funktsionaalsed üldistuste tegemisel ning statistiliste andmetike lahti mõtestamisel, kuid laste, vanemate ja perekondade numbritena vaatamisel esineb neis mitmeid puudusi. Siinkohal tooks ühe näite:

Arenenud maades ei peeta lapsi enam vanemate majanduslikuks investeeringuks ega vanaduspäevade kindlustajaks, vaid hoopis elukalliduse kasvu allikaks. Makstes lastetoetusi ning tehes neile maksusoodustusi, võtab riik endale osa laste kasvatamise kuludest. Toetuste eesmärgiks on leevendada lapse sünniga kaasnevat perekonna elustandardi langemist. Riik võtab endale osa laste kasvatamise koormast, sest laps on ühiskonnale tervikune pikaajaline tulu (Stropik, 2000: 46-47).

Antud näites keskendub selle autor ainult majanduslikule küljele. Riigil on äärmiselt oluline roll mängida rahvastiku taastootmisel ja jätkuva (majandus)arengu tagamisel muuhulgas läbi perepoliitika, kuid sel juhul tekib oht kaotada silmist üksikute individide probleemid, mis ei tule tihti üldistustes välja. Unustatakse ära inimlikud emotsioonid, mis on laste temaatika juures oluline faktor, ning võidakse kaotada reaalne kontakt oma kodanike ja nende vajadustega. Raha, aeg ja töö on kindlasti äärmiselt olulised muutujad, mis mõjutavad otsustuste tegemist ning moodustavad teatava ressursibaasi, millega inimesed opereerivad, kuid lastehoidu ainult neile taandades võib küsimuseasetus muutuda liiga majandusratsionaalsuse keskseks. Isegi laste vajadusest rääkides taandatakse need tihtipeale perekonna sissetuleku määrale, toetuste suurusele või palliplatsi kaugusele kodust ning unustatakse ära kvalitatiivsed aspektid. Peale eetilise küsitavuse laste käsitlemisel perekonna majandusliku koormana on pakutavad lahendused sageli omakorda ressursilised, mitte sotsiaalsed või emotsionaalsed. Näiteks võib tuua töö ja pereelu ühildamise üheks probleemiks üksikisiku tasandil vanema ajalisest eemal olemisest tingitud võõrandumine lastest, mida on rahaliste vahenditega tegelikkuses võimatu siluda – ema hoolitsust või tähelepanu ei saa laps ega ka riik osta.

Praktikatest lähtuvad definitsioonid (sotsiaalhoolekanne; kohalike omavalitsuste tegevus; osad akadeemilised uurimused) pööravad tähelepanu lastehoiu organiseerimisele – nii teenuse pakkumisele ja kättesaadavusele kui sotsiaaltöö

toimimisele ja kvaliteedile. Sellel tasandil on oluline roll kohalikul omavalitsusel ja lastehoiuga tegeleval ametnikul. Nende pädevus, otsused ja tegutsemine määravad piirkonna korralduse ning toimetuleku, mis mõjutab otseselt perede toimetulekut. Sellel tasandil keskendutakse lastaehoiule nii üldises plaanis läbi teoreetilise baasi andmise ametnikele, kui ka teadmiste põhjal tehtavatele otsustele ja nende vahetule mõjule. Kohaliku omavalitsuse jaoks on lastehoid ühtlasi seadusandlik kohustus ja praktilise sotsiaalse teenuse osutamine, millega kaasneb väga lai küsimusteriing finantsressursside leidmisest kuni lapse arengut soodustava keskkonna loomiseni. Tegemist on probleemide lahendamisega väga isiklikul tasandil ning see täidab tihtipeale ressursikeskse lähenemise puuduseid.

Kokkuvõtvalt koosneb praktikast lähtuv tasand järgmistest valdkondadest:

- Kohalike omavalitsuste ideed lastehoiust ja selle teostamine
- (Akadeemiliste) teadmiste ja praktikate vahetamine
- Praktikate kvaliteet, mõju ja tõhusus probleemi lahendamisel
- Ametnike praktikad konkreetsete juhtumite lahendamisel

Ohtudena võib välja tuua aegunud ja kinnistunud praktikate preverveerimist, mis ei vasta tegelikele vajadustele ja ei suuda neile adekvaatselt reageerida, taandumist ainult ressursikeskseks käsitluseks ning individuaalse lähenemise vähest osakaalu. Näiteks toob Valdeko Paavel (2004: 74) ühe sotsiaaltöö uurimuse ja praktika vahetava probleeminäite välja lõhe uurimuste ja nende tulemuste ellu viimise vahel.

Eesmärgile suunatus tasandil on kõige üldisem, kuid samas kõige põhjapanevam. Siin seatakse – tihti ainult mõtteliselt või sõnaliselt – paika alusprintsipid, suunised ja seeläbi ka praktikad lastehoiu teostamisel. Kuigi mõnikord ei öelda neid välja, peegeldavad nad tugevalt ühiskonna (või mõnes asutuse/üksiku juhi) väärtushinnanguid. Lastehoiu eesmärgiks võib olla nii laste kui lastevanemate vajaduste rahuldamine, aga ka riigi perepoliitika teostamine või majanduskasvu edendamine. Igal juhul on vahendid teostuseks ja tulemid erinevad, kuid mõju üldisele hoiuteenuse protsessi kujunemisele äärmiselt oluline. Tavaliselt toetatakse liberalismi kontseptsioonile, mille kohaselt igal indiviidil on õigus isiklikuks arenguks ja eneseväljenduseks kuni see ei tekita kahju kellelegi teisele. Kuid juba printsipi ristiisa, John Stuart Mill, seadis sellele piirangu – lapsed ei suuda enda eest vastutada ning nende enda huvides peab keegi otsustamise üle võtma. Lastekaitse seisukohast on muidugi ka juba lastel õigus isiklikule arengule ja personaalsete vajaduste rahuldamisele, kuid praktikas see tihtipeale teiseks vanemate või kolmandate isikute mõjule. Siin lasubki eesmärgitasandi suurim oht – öelda välja üht ning tegutseda hoopis muude sihtide nimel. Seda probleemi annab leevendada kontrollides pidevalt, kas vahendid ja protsessid vastavad eesmärkidele. Teine probleem on vahendite asendamine eesmärgi endaga. Kui eesmärgiks oleks ületada lastehoiu probleem ning üheks vahendiks on lasteaedade rajamine, siis keskendumine sellele tegevusele, kui leevendavale vahendile, ning ehitiste massiline rajamine võib tähendada esialgselt sihist endast eemaldumist.

Kindlasti pole need kategooriad absoluutsed, on osaliselt kattuvad ja neid võiks jaotada ka mitmel muul moel, kuid erinevatest definitsioonidest saadakse uurimiste läbi viimisel, probleemidele praktiliste lahenduste leidmisel, vajaduste kirjeldamisel jne. üpriski erinevad tulemused, mis mõjutavad lõppresuldaati – lastehoiu praktika kujunemist. Eesmärgile suunatud või praktikast lähtuvad lähenemised võivad lähemal vaatlemisel osutada ressursikeskseteks käsitluseks ning paljud neist sisaldavad elemente mitmetest välja toodud aspektidest korraga. Tasandid nii konkureerivad kui toetavad teineteist. Antud uurimuse eesmärgiks ei ole pikemalt arutleda ühe või teise definitsiooni sügavamalt mõju ja kasutatavust uurida, vaid

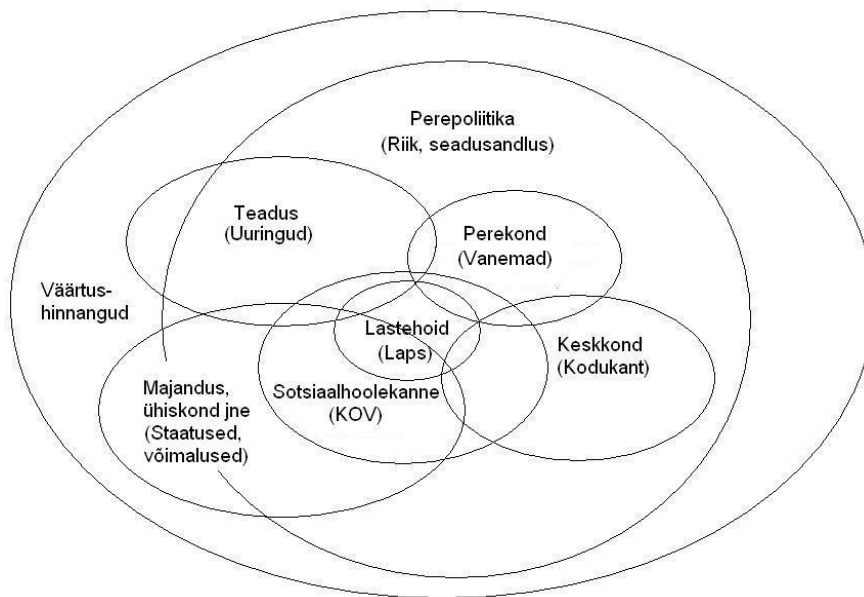
vaadelda teema ulatust võtmaks arvesse kõiki tasandeid ning arvestada nende implikatsioonidega teostamise protsessile. Siinkohal anname oma definitsiooni:

Lastehoid on sotsiaalne kompleksnähtus, mille eesmärkideks on koostöös kodanikega läbi riikliku perepoliitika ja kohaliku omavalituse tasandi nii laste kui lastevanemate eluliste vajaduste parem rahuldamine, arvestades sealhulgas nii vajaduste mitmekesisuse ja individuaalsuse kui ka erilist tähelepanu vajavate riskirühmadega.

Kuid nagu eespool märgitud sai, ei saa definitsioonid jääda ainult väga üldisele eesmärgi tasandile. Järgnevalt püüamegi kaardistada lastehoidu mõjutavaid ja sellega laiemalt seotud valdkondi ning seejärel lahti mõtestada, mida peame silmas “vajaduste” all.

1.2. Lastehoiu tähendusväli

Alustuseks pakume ühe joonise, mille abil on lihtsam selgitada selle uurimuse seisukohti. Tegemist on ainult ühe võimaliku vaatepunktiga lastehoiu asetamisel laiemasse konteksti ning seda võiks esitleda väga mitmel moel.

Joonis 1.1 Lastehoiuga seotud valdkonnad ja nende lookused (sulgudes).

Teaduskirjanduses enamasti vaadeldavad ühiskonna **normid ning väärtused** keskenduvad sageli käesoleva uuringu seisukohast tähenduslikus sfääris perekonna ja laste kontseptualiseerimisele tulevikus laste saamise peale mõtlevate partnerite ja lapsi kasvatavate vanemate poolt. Sama s moodustava nad praktilisi motive, mis on tihedalt seotud sotsiaalmajanduslike näitajatega, muutustega ühiskonnas ja perepoliitikas, isiklike elustiilide valguga jne. Käsitletavate teemade alla kuuluvad perepoliitilised ideoloogiad (Forssen, 2000), perekonnamudelid ja ideaalid (Hansson ja Kelam, 2004; Kasearu ja Kutsar, 2003), esimese lapse sünni edasi lükkamise põhjused (Puide, 2007) jne. Tavaliselt vaadeldakse vajadust lastehoiu järgi läbi vanemate väärtushinnangute ning nende mõjud ja uurimisteemad on pigem kaudsed kui otsesed. Üldistatult võttes mõjutavad

väärtushinnangud kõiki joonisel 1.1 mainitud valdkondi ühiselt ning ükshaaval. Neid võiks kokku võtta järgneva küsimusteringiga – (1) millised on lapse staatused ühiskonnas, perekonnas ja üksikutel juhtudel, (2) riigi tulevikuideaalid; neist lähtuvad perepoliitilised suunad ja meetodid ning (3) domineerivad individuaalsed vaated elule sh. töötamisele, laste saamisele jne. Vastuste leidmine neile küsimustele on alati problemaatiline ning pole üheselt määratletav pelgalt keskmiste trendide välja toomisega. Lastehoiu teemaga on otseselt seotud töötamise olulisus ning töö- ja pereelu ühildumises tajutav konflikt, kus isiklike valikute tegemisel on väga oluline roll väärtustel. Soov leida isiklikku väljendust tööturul on kõrge ja teisalt paljudel juhtudel ei jää naistel majanduslike kaalutluste tõttu muud üle kui täiskohaga töö leida (Hansson, 2000) ning sellega kaasneb arvatavasti ka suur nõudlus lastehoiu kohtade järgi, kuid teisalt vähendab see suundumus sellel samal põhjusel koos teiste väärtushinnangutega laste sündivust – individuaalseid vabadusi idealiseerivad noored ei soovi sageli lapsi saada (Kutsar et al., 2004). Uuringute probleemiks on taaskord lastele tähelepanu pööramine (aeg) vastandamine vanemate nõudlusega majanduslike ressursside järgi – nn. majanduslik ratsionaalsus käitumise selgitamisel (Ainsaar ja Oras, 2000). Esimese lapse sünni edasi lükkamise põhjused ei ole sageli esmajoonel majanduslikud, vaid on tingituna soovist lõpetada haridustee, teha karjääri või pakkuda lapsele paremat kasvukeskkonda (Puide, 2007: 36). Selgemalt tulevad kvaliteedid, mida lapsevanemad otseselt lastehoiult eeldavad, välja Inger Kraavi töös (2006), kus paljud intervjuudest osa võtnud lapsevanemad eelistavad 1-3 vanuste laste puhul rohkem individuaalset lähenemist ja suuremat tähelepanu üksikule lapsele pakkuvat perepäevahoidu. Samas väärtustavad nad lasteaedade juures turvalisemat ja arendavat keskkonda ning pedagoogide pädevust (ibid: 27). Konkreetset tulevikuproгноosi nende andmete alusel on raske teha – normid muutuvad sõltuvalt sotsiaalmajanduslikest muutustest ning pole üksikute valikute tasandile üks-üheselt üle kantavad. Sellegi poolest tuleks neid uurimuse läbiviimisel silmas pidada.

Sotsiaalmajanduslike näitajate valdkonnas on seoses lastehoiuga enim pööratud tähelepanu peretüüpide majanduslikule toimetulekule (Tiit ja Käär, 2000), üksikvanemate (Heinla ja Derman, 2003) ja vaeste perede probleemidele ning taaskord sotsiaalmajanduslike näitajad seoses töötamise ja lastega tegelemise probleemidega. Kuna enamus lastele mõeldud ressurssidest (vanemate aeg, teenused jne) vajavad raha, siis enamus käsitusi lähtub kättesaadavuse mõistmisel rahalise võimaldamise (ingl. k. *affordability*) printsiibist. Pere väljaminekud seoses lastehoiuga sõltuvad suuresti kohaliku omavalitsuse toetusest, linnas või maal elamisest ja ka lapse vanusest (väikelaste hoiu peale kulub rohkem raha), lastehoiu vormist ning aastal 2004 kulutas iga perekond lastehoiule (0,5-3 aastane laps) keskmiselt 379 krooni kuus (Unt ja Krusell, 2004). Kõige rohkem vajavad lastehoidu tööl käivad emad, kes soovivad ka paindlikumaid lahendusi, mis oleksid riiklikul tasandil akrediteeritud (ibid: 54). Samas on kõige haavatavamad siiski üksikvanemate lapsed, kel on perekonnas tavaliselt raha ainult eluaseme ja toidu jaoks ning vanemal ei jää muud üle, kui tööl käia. Pooltel juhtudel puuduvad üksikul vanemal suhted lapse teise vanemaga, mis põhjustab peale majanduslike murede ka emotsionaalset stressi ning võib omakorda mõjutada lapse arengut (Heinla ja Derman, 2003). Toetusi ja nende jagamise viise, mis on seotud lastehoiuga ning suunatud erinevate staatusgruppide olukorra parandamiseks, vaadeldakse eraldi riigi ja lastehoiu vahelise suhte käsitluses. Küll aga tuleks siinkohal ära mainida mõned vähem käsitletud teemad, mis küll aegajalt esile kerkivad, aga pole sügavamalt kajastust leidnud. Näiteks ei ole põhjalikumalt vaadeldud erivajadustega – mitte ainult puuetega, vaid ka nt. üliandekate – laste hoiu küsimust kogu Eesti lõikes, mis aitaks kujundada paremat pilti nende vajadustest. Viimasel ajal on muutunud ka isaks olemine sotsiaalselt marginaalseks grupiks, kellele ei pöörata piisavalt tähelepanu ja keda ei väärtustata laste kasvatamisega seoses (Pajumets ja Roosalu, 2007).

Lastehoiu seiskohast on oluline mõista, millistes kategooriates nähakse ja käsitletakse perekondi ning nende vajadusi. Taaskord tuleb tõdeda, et tähelepanu on pööratud just majanduslikele, aga ka sotsiaalsetele staatustele (kuigi sageli läbi majandusspektri), mis kujundavad pereelu ning tahaplaanile on jäänud emotsionaalsed kaalutlused.

Riigi huvid formuleeruvad perepoliitikas, näeb lastehoid organiseerimist peredele suunatud otseste ja kaudsete toetuste ning sotsiaalse hoolekande teenuste arendamise ühe osana kompleksemast rahvastikutaastootmise protsessist, millega leevendatakse vanemate võimalusi osaleda tööturul ning lastega perede majanduslikku koormust. Eesti kuulub oma vaadetelt üldjoontes post-sotsialistlikke riikide hulka, kus suur naiste tööhõive ning madal sündivus käsikäes liberalistlike tendentsidega on viinud lahendusteni, mis keskenduvad pere- ja tööelu ühildamisele (Unt ja Krussel, 2004). Perepoliitikaga üldisemalt tegeleb Rahvastikuministri kantselei, 0-3 aastaste laste hoiuga Sotsiaalministeerium ning 4-7 aastaste laste hoiu eest vastutab Haridusministeerium, kuna lasteaedade näol on definitsiooni järgi tegemist eelkooliealistele mõeldud haridusasutustega. Teema haldamise ja otsustuse hajutamisega on kaasnenud teatavad kommunikatsiooniprobleemid institutsioonide vahel nagu ühtse käsitlemise puudumine (Paavel, 2004). Lastehoiu korraldamise suhtes ootavad vanemad perepoliitikalt rohkem võimalusi ja tingimusi nii lasteaedade kui ka vaba aja veetmise osas ning peredele ja lastele osutavates küsimustes tuleks kasutada proaktiivseid ja reaktiivseid meetmeid (Reinomägi, 2004).

Koolieelse lasteasutuse seadusega (RT I 1999, 27, 387) on kohalikele omavalitsustele määratud kohustus luua "kõigile ühe- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on antud valla või linna haldusterritooriumil ning kelle vanemad seda soovivad, võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses" (ibid: § 10, (1)). Lasteasutusteks on seejuures lastesõim, lasteaed ja erilasteaad või lasteaed-algkool/põhikool (ibid: § 5). Sotsiaalhoolekande seaduse täiendustega, mis jõustusid 02.01.2007 (RT I 2006, 55, 405) paragrahv 12 käsitleb täiendavat lapsehoolduse korraldust peredele, kus lastel ei ole veel kohta eelkooliealises haridusaesutuses ehk tava- või eralasteaias. See avab tee perepäevahoiu kujunemisele, mis muudab teenuse osutamise paindlikumaks ning on suunatud just väikelaste hoidmisega seotud probleemide leevendamiseks. Sellega seatakse kohalikele omavalitsustele lastehoiu korraldamise osas toimumisraamistik riikliku tasandi poolt. Uuemad ülevaated Sotsiaalhoolekande seaduse rakendamisest ning praktikas toimimisest hetkel veel puuduvad, kuid vajadus nende järgi on üpris tugev (Unt ja Krusell, 2004; Kraavi 2006).

Seadusandlikust kohustusest omavalitsustele oli juba juttu, kuid nüüd peatuks detailsemalt **kohalike omavalitsuste** rollile lastehoiu kujundamisel, mille epiteediks võiks olla ühe teoreetilise artikli nending: "Kõige mõjukam ja suuremate võimalustega perede toetaja on praegu kohalik omavalitsus, pakkudes nii materiaalselt abi kui ka nõuannet" (Tamm, 2004). Toetused, mis on kehtestatud riiklikult ning mille elluviimine on pandud kohalike omavalitsuste kohustuseks, sisaldavad nii kaudseid (tulumaksusoodustus lastega peredele) kui otseseid (lastetoetus) rahalisi kompensatsioonide, kui ka lastehoiuteenuse korraldamist (Unt ja Krusell, 2004). Sotsiaaltöö praktika tegelikkus on aga palju kirjum ning raske on olla kindel, et rahaliste toetuste eraldamine jõuab sihtgrupini ja on positiivsete tagajärgedega – nii nagu esialgselt nende otstarvet on mõtestatud – perede majandusliku olukorra leevendamisel. Kriitilisema pilgu läbi vaadates nendib Paavel (2004: 51-52) oma töös, et kvaliteedikontrollile allub (ja seega vastab kõige otsesemalt vajadustele) Eestis ainult matuse toetus, millel on väga selged kriteeriumid, eesmärk ja mis on majanduslikult efektiivne. Lastehoiu korraldamist kohalikes omavalitsustes on

uurinud süstemaatiliselt Mare Ainsaar (2001, 2003), kust ilmneb, et probleem on aastatega tervenenud ning varieerub väga suurelt omavalituste lõikes – nii teenuse hinnas lapsevanematele kui ka kättesaadavuses. Tavalised meetodid olukorra parandamiseks koostöö naaberomavalitsustega ning nüüdseks ka vähesel määral perepäevahoidude ja teiste alternatiivide rahaline toetamine. Samas on rahaliste vahendite eraldamine alati problemaatiline ning uute lasteaedade rajamine äärmiselt ressursimahukas ja pigem väheprioriteetne ettevõtmine. Kui uuringutes on KOV'ide esindajatelt küsitud maksumust, järjekordade pikkust ning lastevanemate poolset rahulolu, siis sügavamalt kaemust probleemi tekkepõhjuste taha veel ei ole ning ka kriitiliste olukordade lahendamine on jäetud kohalike omavalitsuste isiklikuks küsimuseks. Teravust lisavad ka seadusandlikud raamistikud, milles pakutud lahendused on mõnele omavalitsusele üle jõu käivad.

Keskkond on äärmiselt lai mõiste, mis sisaldab nii teed kodust lasteaeda kui kohaliku omavalitsuse ja riigi poolt hallatavat infrastruktuuri. Igasuguse sotsiaalse infrastruktuuri arengut mingis regioonis käsitledes on oluline mõista konkreetse objekti ruumikasutuse spetsiifikat, ühendusi ja suhet toetavate võrgustikega nagu transport või arengukeskused ning prioriteetsust kohalikus kontekstis. See tähendab kompormisse kauguse ja asutuste hulga vahel, maksimaalse ligipääsetavuse arvestamist, teenuse vajadust ning jätkusuutlikkust, rahvastiku paiknemist ja paljude teiste tegurite arvesse võtmist (Kliimask ja Raagmaa, 2001). Hetke- ning tulevikuolukorra hindamise aluseks on statistilised andmed rahvastiku muutuste, valdade elanike liikuvuse ja transpordivõimaluste ning lasteasutuste kohta. Kindlasti tuleb arvesse võtta ka haldusüksuste vahelist liikumist teenuse järgi, maapiirkondade hajaasustusest tulenevaid muresid ning teisalt üldisemalt valglinnastumisega seotud nähtuste (pendelränne, asustuse ümber paiknemine) mõju lastehoiu teenuse vajadusele. Samas ei tohiks ära unustada, et inimeste liikuvus on otseselt seotud nende elustiilide ja harjumustega, mis mõjutavad igapäevaseid rändeid. Keskkonna all tuleks mõista laiemalt ka muid kodukandi ümber paiknevaid mänguväljakuid ning vabaaja veetmise võimalusi, mis toetavad lapse arengut ning muudavad elukoha kvaliteetsemaks, ja piirkonna lastesõbralikkust, turvalisust üldse. Taaskord oleks selles osas oluline koostöö lapsevanemate ja omavalitsuste vahel, kuid taolised koostööd on jäänud üksikute juhtumite tasandile, mitte muutunud käibepraktikaks.

Hoolimata majanduslikest, seadusandlikest ja kohaliku omavalitsuse korralduslikest raamistike piirangutest leiavad lapsevanemad alati **pere** vajadustele vastava optimumi, mis ei pruugi vastata ühelegi eelpool mainitud ratsionaalsusele, vaid on pigem nende teadmiste ja konkreetse situatsiooni dünaamiline sünteis. Tekib küsimus, kas see on nende jaoks parim võimalik ning mil moel oleks võimalik olukorda parandada? Selle mõistmiseks tuleks aga uurida peale väärtushinnangute ning majandusnäitajate ka lastehoiu teenuse kasutamise otsuse kujunemise protsessi koos kontekstiga, milles see sünnib. Kuigi enamust 0-3 aastastest lastest hoiab ema kodus, siis juba 2 ja 3 aastaste puhul tekib vajadus lastehoiu teenuse järgi, mis võiks vanemate arvates olla mitmekesisem ja paindlikum (Unt ja Krusell, 2004). Kuigi lastehoiu leidmine on väike osa pereelust, siis naiste suure tööhõive juures muutub teenuse kättesaadavus kriitiliseks faktoriks. Samas soovitakse jätta laps päevahoidu juba varajasemas eas (2 ja 3), mille puhul on teenuse kättesaadavus raskendatud ning kvaliteedile rõhuvad nõuded vanemate poolt (Kraav, 2006).

Lastehoiu puhul pole tegemist isoleeritud nähtusega, mis toimib teoreetilis-praktilises vaakumis, vaid seda kujundavad ühel või teisel moel seotud erinevate perspektiivide huvid ja tegevus. Peale nende suhete ja mõju avamist tuleks veel selgitada valdkondade valikut ja sisemist struktuuri. Näiteks võib tekkida küsimus, miks on eraldi välja toodud teadusuuringud? Teaduskirjandus loob tugeva diskursiivse fooni,

mis mõjutab termineid, milles lastehoiust räägitakse, ning tagab pideva tähelepanu uurimisküsimustele, mis võiks leida praktikas rakendust. Valdkondade terviklikkuse huvides ei ole näiteks keskkonda eraldatud koduks ja linnatänavaks või füüsiliseks ja mentaalseks ning sellisena käsitletuna mahutavad enamuse olulisematest nähtustest, mis hiljem töös ei pruugi relevantst omada. Iga alajaotus koosneb protsessist (nt. “sotsiaaltoolekanne”) ja selle kandjast või lookusest ehk toimimise kohast (vastavalt “kohalik omavalitsus”). Omakorda koosneb igaüks neist kolmest tasandist, mida tuleks käsitleda tervikutena – **kontseptuaalne, praktiline ja individuaalne**. Kõige lihtsam on seda seletada “keskkonna” mõiste abil. Esiteks, üldisem on kontseptuaalne tasand, mis määrab ära valdkonna mõjumise võimalused. Lapse arengut toetab või pärsib teda ümbritsev keskkond – nii füüsiline, sotsiaalne kui ka mentaalne ruum (Essa, 1996). Lastehoiuga seotud erinevad ruumid on üks osa sellest keskkonnast. Teiseks, praktilisel tasandil vastatakse küsimustele, mis vahendite kaudu ja mil moel konkreetsemalt mõjutab ümbruskond last. Siia alla kuuluvad ühelt poolt kaugus lasteaiast, teekonna turvalisus, aga ka lapsevanema töö asukoht ja mänguruumi sotsiaalne atmosfäär. Eelnevalt loetul pole aga suurt tähtsust kui kõige lühemal teel mänguväljakule jääb ette suur kuri koer, kellest kuidagi muud moodi kui ringiga mööda ei pääse ehk siis – kolmandaks – individuaalne tasand, mis avaldub lahenduse leidmises igas konkreetsetes olukorras kogu oma kompleksuses. Kuigi viimane on vaieldamatult kõige olulisem indiviidide jaoks igapäevase tegutsemise seisukohalt, siis on ilmne ka vajadus teha üldistusi teiste tasandi baasil ning vaadelda olukorda tervikuna.

Kõik ülalmainitud valdkonnad on omavahel tihedates seostes ning moodustavad lastehoiu nii kontseptuaalse, kui ka iga üksikut last mõjutava terviku. Kindlasti jäi veel mainimata mitmeid ühendusi ja seoseid, kuid vaevalt et oleks võimalik anda lõplikku ja ammendavat ülevaadet ning see pole ka antud töö eesmärk. Sellega püüdsime pigem leida üles kriitilisemad momendid lastehoiu ja selle korralduses osalevate erinevate osapoolte vajaduste kujunemisel, mis aitaksid kaasa edasise planeerimisel.

1.3. Vajaduste käsitlemine

Üheks uuringu keskseks seisukohaks on kriitiliselt üle vaadata erinevate lastehoiuga seotud osapoolte vajadused, palju neist hetkel teada on, millised on nende vahelised konfliktid ja kuidas neid edasises töös arvesse võtta. Enamasti käsitletakse neid iseenesest mõistetavate kategooriatena – vanema soov töö käia, mis tähendaks vajadus koha järgi lasteaias, mis tähendaks enam-vähem otseselt rohkemate lasteaedade ehitamist ning seaks meie tööks pelgalt paigutusteoreetilise lahenduse leidmise. See tähendab, et igal definitsioonil on omad eesmärgid ja vahendid nendeni jõudmiseks ning nende võrdlemine annab kriitilise aluse mõne eelistamisel või mitme samaaegseks kasutuseks. Siinkohal käsitleme nelja vajaduste tasandit:

- Riik
- Kohalik omavalitsus
- Lapsevanem ning pere
- Laps

Riigi vajadused tulenevad otseselt seatud eesmärkidest ja funktsioonidest. Kõige üldisemalt võttes on kodanike (ja ühiskonna üldisemalt) turvalisuse ja heaolu tagamine, võrdsete võimaluste tagamine isiklike soovide saavutamisel, korra tagamine jne. Vajadus on eelnevast tulenevalt heaolu tagavate institutsioonide ja aktide korraldamine, mis arvestaks erinevate ühiskondlike gruppide – eriti halvemal

järjel olevate – vajadusi. Riigi otsene eesmärk lastehoiu suhtes on lapsevanemate ja laste heaolu tagamine, mille üheks osaks on töö ja perekonnaelu ühildamise toetamine ning kaudselt ja otseselt laste saamise soodusamine. Need printsiibid konkretiseeruvad perepoliitikas, toetuste jagamises ning seadusandluse koostamises ja väljenduvad tööväljade jaotumises erinevate ministeeriumite vahel. Probleemiks võib selle tasandi puhul saada liigne eemaldumine individuaalsest tasandist ning üldistuste paratamatus, mille käigus kõigiga arvestada ei ole võimalik. Seetõttu on paljud riigi funktsioonid parema kontrolli ja efekti saavutamiseks delegeeritud kohaliku omavalitsuse tasandile, mis on (eeldatavasti) teadlikum kodanike otsestest vajadustest ning sätestab ainult üldised printsiibid ja mehhanismid, mida tuleb lastehoiu korraldamisel järgida.

Kohaliku omavalitsuse perspektiiv on riigi poliitika, seadusandluse, kohalikust olukorra, finantsvõimaluste ja lastevanemate tegelike vajaduste arvesse võtmisel kujunev praktikate realiseerumise tasand. Vajaduste asemel tuleks pigem rääkida kohustustest riigi ja oma kodanike suhtes ning majandusjuriidilistest raamistikest, milles kohalikud omavalitsused toimivad. Üldises plaanis lähenedes on KOV'ide korraldus määratletud Kohalike Omavalitsuste Korraldus Seaduse (KOKS) poolt, kus on öeldud, et "Omavalitsusüksuse ülesandeks on korraldada antud vallas või linnas koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, /.../ ning teiste kohalike asutuste ülalpidamist, juhul kui need on omavalitsusüksuse omanduses" (KOKS, §6, (2)). Samas on KOV'ide rahalised ja inimressursilised võimalused ning käimasolevad lahendused lastehoiu korraldamisel väga erinevad. Seega on oluline vaadelda hetkel käimasolevaid projekte lastehoiu korraldamiseks arengukavades ning kohaliku olukorra paremaks mõistmiseks viia läbi intervjuud lastehoiu eest vastutavate ametnikega.

Laste vajadused, mis on seotud lastehoiuga, ulatuvad puhtfüsioloogilisest tervishoiust ja üldisest turvalisusest kuni arengupsühholoogilise tasandini, mis sisaldab nii loovat keskkonda kui suhtlemist eakaaslastega (Kraav, 2006). Samas on need kõik lähenemised ekspertide ja praktikute vaated lastele, mis ei pruugi peegeldada iga üksiku lapse vajadusi. Riigi tasandilt vaadatuna peab olema tagatud hoolekanne laste eest ning nende igakülgne turvalisus. Kuigi lastekasvatust ning – arengut käsitletakse mitmes teadusvaldkonnas palju põhjalikumalt, kui siinkohal selle teema avamiseks ruumi on, tuleb tõdeda, et iga üksiku lapse puhul saab tema eest otsustajateks olla vaid vanemad (välja arvatud äärmuslikel juhtudel, kui otsustatakse vanemlikud õigused ära võtta). Hoolimata positiivse ja arvestava suhtumise väljendumisest riiklikul tasandil – alates sellest, et peretoetuse asemel on vastav rahaline vahend Eestis ümber nimetatud lastetoetuseks viitamaks selle sihtotstarbele, kuni lastekaitseseaduseni, mille kohaselt igal lapsel on õigus oma individuaalsusele ning isiklikule arengule – nende ideaalide rakendamine planeerimises või ka kohalike omavalitsuste tegutsemise tasandil arvesse võtmine on osutunud problemaatiliseks. Arvatakse, et lapsed (eriti selgelt käib see eelkooliealiste kohta) ei hooa veel maailma asju – ei ole oma olukorrast ja võimalustest teadlikud – ning ei suuda ega saa seetõttu enda eest otstutada. Kuigi iga üksikjuhtum, mil selgub, et lapsed on vägagi teadlikud (vähemalt omal moel), ning ka mõned teaduskäsitlused püüavad sellele vastu vaielda, siis hetkel lahendatakse praktilised probleemid lastehoiu osas paljuski muudel tasanditel.

Lapsevanemate vajadusi lastehoiu osas on varasemalt juba uuritud. Nimelt on leitud, et ühelt poolt ootavad vanemad tavalasteaedade korrastamist ja arvu suurendamist ning teisalt paindlikemate hoiuvormide toetamist ja korraldamist kohalike omavalitsuste poolt (Unt ja Krusell, 2004). Konkreetsete kvaliteedinõuete osas eelistavad lapsevanemad individuaalset lähenemist, positiivsemat arengukeskkonda ning sertifitseeritud töötajaid, kuid samas tuleks ära mainida, et enamik eelistab

hoida last kodus või sugulaste juures (Kraav, 2006). Arvestades üldisi perepoliitilisi hoiakuid, on vanemate põhiliseks vajaduseks naaseda tööturule, kuid samas peaks pakkuma toetusmehanismid neile, kes eelistavad pikemalt lapsega koju jääda ja kelle perekonnad võivad seetõttu sattuda suurema majandusliku koormuse alla. Kuigi erinevaid alternatiivseid hoiuvõimalusi leidub Harjumaa kohalikes omavalitsustes ning Tallinnas, mis lähipiirkonna elanikele on kättesaadav, leidub neid hulganisti, siis puudub ühtne struktuur, sageli valla või linna toetus ja tarve nende järgi on endiselt kõrge sõltuvalt KOV'ist (Mürk, 2006).

Kõige olulisemaks tasandiks jäävad seega lapsevanema ja kohaliku omavalitsuse vajadused, sest esimene neist esindab otseselt (eeldatavasti kõige paremini) lapse soove ja teine viib ühel või teisel moel ellu riigi ideaale vastavalt kohalikule nõudlusele. Omavahel on nad mõningal määral konfliktis – kunagi ei vasta omavalitsuse arusaamad ning praktikad individuaalsete lastevanemate vajadustele ning ootustele, mis seab üheks kriitiliseks punktiks osapoolte vahelise koostöö. Paremate lahenduste leidmiseks on vaja uurida lastevanemate vajadusi nii üldisest perspektiivist kui ka individuaalsete eelistuste kujunemise osas ning mõlemal juhul võttes arvesse lastehoiutemaatika laiemat konteksti.

1.4. Kokkuvõtte teoreetilisest osast

Lastehoiu küsimuse olulisuse võtab “Lastehoid Eesti peredes” kokku järgnevalt:

Naiste kõrge tööhõive puhul on väga olulised just avalike lastehoiuteenuse süsteemi väljaarendatus ja kättesaadavus nagu lastesõimed, -aiad ja muud lastehoiuteenused, mis võimaldaks peredel pere- ja tööelu võimalikult sujuvalt ühendada. Kui pere- ja tööelu ei õnnestu edukalt ühendada, siis lükatakse sageli lapse sündi edasi ja/või piiratakse sündivate laste arvu (Unt ja Kresell, 2004: 59).

Otseselt lastehoidu erinevast perspektiividest puudutavaid uuringuid on Eestis läbi viidud mõned üksikud ning tavaliselt puudutatakse seda teemat seoses laiemate käsitlustega perepoliitikast, sotsiaaltööst või osana perede majanduslikust toimetulekust. Pole käsitlust, mis seaks konkreetsemalt lastehoiu temaatika laiemasse regionaalarengu perspektiivi ning vaatleks seda ühtse tervikuna. Teisalt kasutatakse uurimismeetodina pigem küsitlusi, mis küll annavad keskmisi tulemusi ja häid ülevaateid, kuid ei lähe süvitsi probleemide tekkimise allikateni. Samuti keskendutakse liigselt majanduslikele faktoritele eeldades pereküsimustes ratsionaalselt käituvaid *homo oeconomicus*'i, mitte emotsionaalseid vajadusi. Puudub tugev koostöövõrgustik lastevanemate, omavalitsuste, ministriumite ja uurijate vahel, mis aitaks leevendada käesolevat vajadust lastehoiu järgi ning tõsta teenuse kvaliteeti (Tamm, 2004). Kõiki neid puudujääke selle uurimusega korvata ei püüta, küll aga vähemalt pöörata neile tähelepanu küsimuste tõstatamisel, meetodite valikul ja lõplike praktiliste soovitude kujundamisel. Olulisemateks küsimusteks, millele uuringu järgnevad etapid püüavad vastuse leida on:

- Kuidas paiknevad eelkooliealiste lasteasutused Harjumaa regioonis transpordivõrgustike, uusasumite, keskuste jne suhtes, millised on nende regionaalarengulised perspektiivid ning milline on vastavad vajadused omavalitsuste lõikes?
- Kuidas tajuvad lastehoiu probleemi kohalikud omavalitsused ning millised lahendusi näevad? Millised KOV'id on kõige suuremates raskustes teenuse korraldamisega ning mille pärast? Kas riiklikud suundumused ja üldised

praktilised printsiibid on vastavuses KOV'ide vajadustega ning sobivad lahenduste teostamiseks?

- Millised on ja kuidas kujunevad lastevanemate vajadused lastehoiu järgi sõltuvalt nende sotsiaalmajanduslikest staatustest (töötamine, üksikvanem jne), elupiirkonnast (maal või linnas, keskusest eemal jne) ning elustiilist (igapäevased pikemad või lühemad ränded jne)?

Järgnevas peatükis on lühidalt kirjeldatud meetodeid, mida kavatseme kasutada vastuste leidmiseks. Uuringu lõplikuks eesmärgiks on pakkuda ühelt poolt üldine visioon lastehoiu arengusuundade kujundamiseks Harjumaal, kui ka konkreetseid lahendusi omavalitsuste kaupa. Paratamatult ei saa kogu laiaulatuslikku probleemi lahendada pelgalt praktika tasandil ning teaduskirjandusest – mida loodetavasti toetavad ka meie uuringu tulemused – tulenevaid soovitusi tuleks arvesse võtta ka riiklikul tasandil perepoliitika tasandil, kus tihti üldised kontseptsioonid ei vasta praktiliste vajadustega ja vastupidi. Seega sisaldab käsitletavate teemade ring veel järgnevaid punkte:

- Koostöövõrgustike olulisus ja kujundamisvõimalused Harjumaal nii lastehoiu teenuse pakkumisel kui praktiliste uuringute teostamisel ja ellu rakendamisel.
- Alternatiivsed lastehoiu praktikad välismaal ning nende kogemuste arvestamine siinsete lahenduste kujundamisel.
- Paindlike lastehoiu teenustele seadusandliku toe andmine senise praktika toimimine ning edasised võimalused olukorra parandamiseks
- Kvaliteetsema laste(hoiu) keskkonna kujundamise põhimõtted omavalitsustele koostöös vanemate ning lastega.

2. Metoodika

Kogu metoodika on ülesehitatud teoreetilisest analüüsist tulenevalt autorite meelest lastehoidu kujundavate kriitiliste tegurite uurimisel, millele pole eelnevalt tähelepanu pööratud või pole seda tehtud piisava detailsus astmel ning otseselt Harjumaa olukorda silmas pidades. Töö üldiseks eesmärgiks on jõuda konkreetsete lahenduste pakkumiseni nii maakonnale tervikuna kui ka kohalikele omavalitsustele eraldi. Parema tulemuse saavutamiseks kasutame oma lähenemises erinevaid meetodeid. Iga alalõik koosneb vaatluse alla tulevate temaatikate nimistust ja uurimuse eesmärkidest.

2.1 Kvantitatiivsed lähenemised

2.1.1 Ülevaade lastehoiuga seonduvast statistikast ning trendidest Harjumaal

- 0-7 aastaste laste demograafia ning paiknevus piirkonniti
- Olemasolevad lastehoiu võimalused ning vajadus nende järgi KOV'ide kaupa
- Peremudelid ja majanduslikud võimalused lastehoiu teenuse saadavusel

Eesmärgid:

- kujundada ülevaade hetke olukorrast ning saada alusandmed hinnangute andmiseks regionaalarengulisele terviklahendusele
- leida üles potentsiaalselt suuremate probleemide käes vaevlevad omavalitsused arvestades sealjuures ka lapsevanemate perspektiivi

Andmestikud: Statistika ameti väljaanded ja avalikud materjalid, Harjumaa rahvastiku prognoos (2007), lasteasutuste nimistud, eelnevad uuringud jt. statistilised alusmaterjalid.

2.1.2 Lastehoid regionaalarengu perspektiivist

- Lastehoiu asutuste paiknemine ja geograafia sh. tava-, eri- ja eralasteaiad, mängutoad, päevahoiu võimalused.
- Valglinnastumise mõju lastega perede elustiilile ja harjumustele
- Lastehoiu teenusega seotud liikuvus omavalitsuste vahel
- Ligipääsetavus lastehoiu teenusele
- Keskkonna kvaliteet

Eesmärgid:

- selgitada välja lastehoiuasutuste arengusuunad ning kriteeriumid kvaliteetse teenuse osutamiseks lähtudes sotsiaalse infrastruktuuri planeerimise põhimõtetest
- käsitleda valglinnastumist kui asustusstruktuuride olulist kujunemissuunda Tallinna ümbruses, mis mõjutab lastehoiu kujunemist läbi elukohtade ümberpaiknemise töö- ja teeninduspiirkondade suhtes
- vaadelda kriteeriume, mis mõjutavad kvaliteetse keskkonna kujunemist ning hinnata nende paiknemist Harjumaal

2.2 Kvalitatiivsed lähenemised

2.2.1 Lastevanemate vajaduste kujunemine – fookusgrupid

Vahend: Fookusgrupid täiskasvanutega erinevates Harjumaa piirkondades (4-5 gruppi, igas grupis 10 inimest), mis peegeldaksid oma koosseisult erinevaid lastehoiuga seotud osapooli: väikeste lastega vanemad, lapsi saada planeerivad vanemad, töötavad ja mitte töötavad, isad ja emad jne. Käsitletavateks teemadeks on:

- Isiklikud taustandmed – töökoht, elukoht, vanus, väärtushinnangud, tuleviku plaanid jne
- Töö ja pereelu ühildamise probleemid
- Isiklike vajaduste ja pereelu ühildamise probleemid
- Lapsed ja majanduslik toimetulek
- Igapäevase liikuvus (töö, kodu, huvid)
- Kogemused lastehoiuga, suhtumised teenusesse ning ideaalid
- Kohalik omavalitsus ja toetus perele
- Valikute kujunemise kriitilised hetked

Eesmärgid:

- selgitada välja lapsevanemate jaoks olulisemad teemad ning valupunktid, mis on seotud lastehoiuga – nii hetke korralduse kui ootustega
- uurida üksikute otsustuste kujunemise tagamaid ning leida kriitilised faktorid, mis mõjutavad lastevanemate valikuid
- vaadelda valikute vastavust ideaalidega

2.2.2 Intervjuud lastehoiuga tegelevate kohalike omavalitsuste ametnikega

- Lastehoiu olukord, lahendused ning takistused nende saavutamiseks
- Seadusandluse ja toetuspraktika vahekord (konfliktsus?)
- Võimalused lastehoiuteenuse parandamiseks

Eesmärgid

- saada nn. *first-hand* teadmisi lastehoiuga tegelevatelt ametnikelt piirkonna hetkeolukorra ning tulevikuplaanide kohta
- vaadelda KOV'i tasandil ilmnevaid probleeme seoses lastehoiu teenuse pakkumisega (majanduslikud, legislatiivsed, praktilised)
- uurida erivajadustega laste olukorra kohta
- teha üldistusi probleemide kujunemisest kohalike omavalitsuste tasandil ning võtta neid arvesse lahenduste pakkumisel

3. Hetkeolukord Harjumaal

Käesolevas peatükis anname ülevaate lastehoiu seisukohast olulistest arengutest Harjumaal. Põhitähelepanu on asustusmustrite kujunemisel, sellest tingitud sotsiomaandusliku keskkonna, demograafilise olukorra, harjumaalaste eluviiside muutumisel ning lastehoiu hetkeolukorra analüüsil.

3.1 Asustusstruktuuri muutused ning selle kaudne mõju lastehoiule

Lastehoiu uuringu seisukohalt on oluline teada asustuse, töökohtade ja teenuste paiknemise mõju perekonna käitumisruumile. Inimese eluviisi ja tema elukeskkonna vahel toimub dialoog. Ühest küljest kohaneb indiviid paratamatult ümbritsevaga, teiselt valib ta ning modifitseerib oma elukeskkonda vastavalt personaalsetele eelistustele. Ümbritsevad tingimused kitsendavad või vastupidi avardavad lapsevanema võimalusi hankida lapsele lastehoiu teenust ning vastupidi, teatud kriteeriumite või omadustega lastehoid sobib mõne täiskasvanu ning lapse eluviisile, kuna võib teisel juhul hoopis nende elukvaliteeti pärssida ning häirida.

Alates 1990ndate aastate keskpaigast on Harjumaa kogenud uue sotsiomajandusliku protsessi küllaltki jõulist ilmnemist – valglinnastumist. See on toonud teatud maakonna piirkondadesse juurde täiendavalt suure hulga elanikke. Et antud areng on olnud järsk, on selle lainega kaasnenud ebaühtlane areng erinevate maakasutustüüpide osas. Uusi elamupiirkondi on iseloomustatud kui monofunktsionaalseid ning väljaarendamata sotsiaalse infrastruktuuriga asulaid (Metspalu, 2005). Nõnda on uuselamurajoonide arvelt kasvanud surve olemasolevale sotsiaalsele infrastruktuurile, s.h. lastehoiuasutustele. Lisaks sellele on uusharjumaalased tugevalt seotud pealinnaga, mis tekitab pingeid nende ajalisruumilises käitumises ning seab piiranguid nii lastehoiu kui ülejäänud elule. Seetõttu on oluline uurida lähemalt Tallinna valglinna toimimist ja selle mõju inimestele.

Uute hoonestusalade (genees 1995 – 2005) laienemine on suuremas mahus toimunud hajaasustustes – 54% kogumahust. Siiski paikneb oluline osa uuest hoonestusalast linnades ja alevikes, mis näitab, et toimub ka kompaktne hoonestusalade laienemine. Tallinna linna territooriumile jäi üle veerandi uutest hoonestusaladest. Külades on hoonestusala suhteline kasv aastail 1995 – 2005 olnud samuti suur – 10%. Suhteliselt suur kasv on toimunud alevikes, sealgi on hoonestus tihenenud ja areng olnud intensiivne. Hoonestusalade osakaal kogup. on kasvanud 2,4% võrra. Hoonestusalade laienemine toimub erineva intensiivsusega omavalitsuste ja ka asulate lõikes.

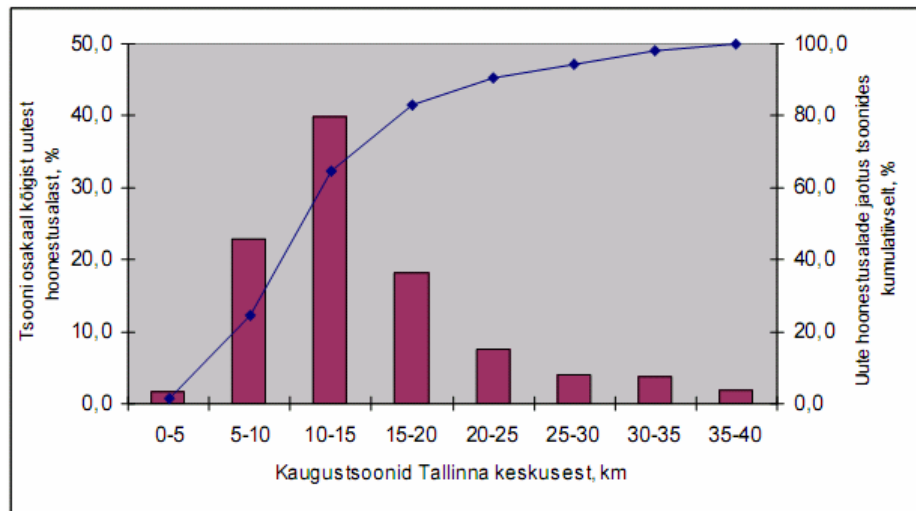
Tabel 3.1. Hoonestusalade kasv (km²), uute hoonestusalade osakaal ja hoonestusalade kasv (%), võrreldes 1995. aasta hoonestusala pindalaga) asulatüüpide lõikes (Ideon, 2005).

Asula tüüp	Hoonestusalade kasv, km ²	Hoonestusalade osakaal, %	Hoonestusalade kasv, %
Küla	6,35	54,0	10,0
Alevik	1,51	12,8	7,2
Linn	3,91	33,2	4,3
s.h. Tallinn	3,09	26,3	4,0
Kokku	11,77	100	6,7

Asustusgeograafia sõltub peamiselt neljast tegurist – **lähedus tiheasustusalale, pealinnale ja/või merele, Tallinnaga transpordiühenduse olemasolu.**

Joonisel 3.1 on näidatud põhiliste uute hoonestusalade suhteline kaugus Tallinna keskusest. Kõige enam on uute hoonestusalade arenduse kogumahust toimunud pealinna keskusest 10 – 15 km kaugusel, s.o. Tallinna külje all asuvates piirkondades. Edasi on märgata ekspodentsiaalset langust selles näitajas. Languse

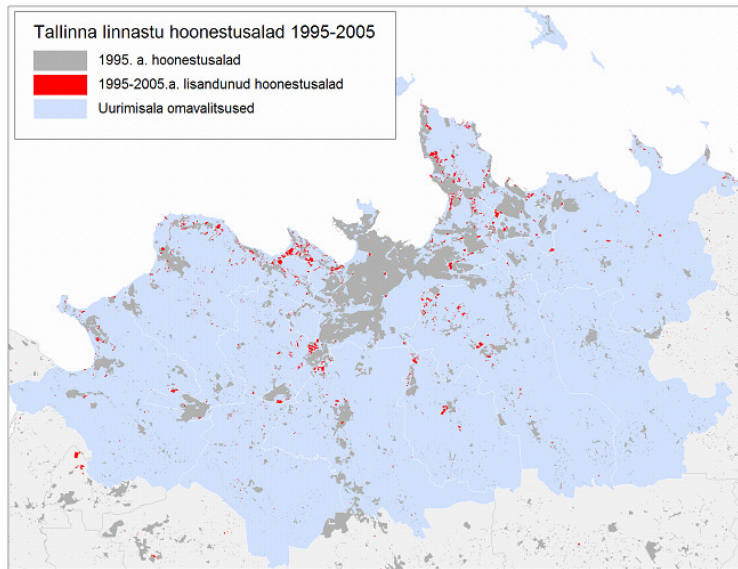
suurust vähendab veidi pealinnast lähtuvate peamiste transpordikoridoride ääres paiknevate hoonestusalade ning rannikuäärsete elamupiirkondade olemasolu.

Joonis 3.1. Uute hoonestusalade kaugus Tallinna kesklinnast (Viru keskus). Näidatud on erinevates kaugustsoonides paiknevate hoonestusalade osakaalu (Ideon, 2005).

Võib öelda, et uuema hoonestuse paiknemisel on väga tugev mõju teedevõrgul. Tallinnaga ühenduses olevate maanteed ääres (1 km tsoon mõlemale poole teed) paikneb koguni 88% uuselamupiirkondadest. Enamus uusi hoonestusalasid asub loogiliselt väga soodsates kohtades Tallinnas lähtuvate radiaalsete põhi- ja tugimaanteed läheduses ja ringtee ümbruses. Selline jaotus ühtib ka Tallinna läheduses varem välja kujunenud tiheasustustvõrgustikuga (Keilast Jüri või Maarduni), mistõttu 69% 1995. – 2005. aastal rajatud hoonestatud aladest asub tiheasustusaladest 1km raadiuses).

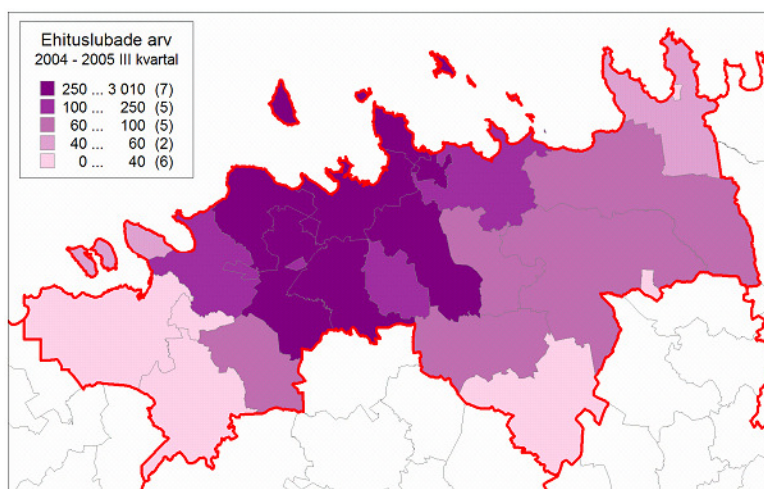
Kolmanda tegurina mainitud mere kaugus on oluliselt mõjutanud just Viimsi ning Tallinnast lääne pool asuvate rannikualade asustust (joonis 3.2). Nii on nendel aladel olnud tugev arendamise surve ning asustus vastavalt sellele märkimisväärselt tihenunud. Maardust ida suunas on ranniku hoonestus olnud tagasihoidlikum, eelkõige tänu sealse loodus- ja muinsuskaitse väärtusega aladele.

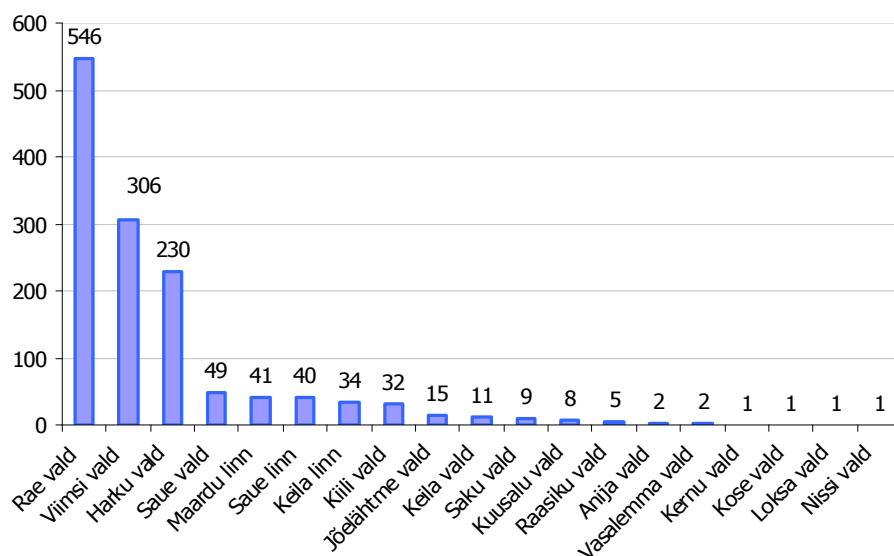
Joonis 3.2. 1995. aastal olemasolnud ning sellest aastast hilisemate tiheasustusalade paiknemine Harju maakonnas (Ideon, 2005).

Ka tulevastel aastatel on küllaltki tõenäoline seniste arengut suunava geograafilise mudeli mõju jätkumine Harjumaa hoonestuse kujunemisel. Asustuse intensiivsem koondumine jätkub endiselt Tallinna ümbruse valdades (joonised 3.3 ja 3.4), ulatudes kaugemale Ida- kui Lääne-Harjumaale.

Antud tendentsid väljenduvad ka planeeringulises tegevuses, mida on analüüsitud uuringus "Uuselamutest tulenevate rahvaarvu muutuste ja teeninduskeskuste analüüs" (Hendrikson&Ko, 2004). Enim elamispindu on planeeritud Viimsi, Kiili ja Harku valda ja Maardu linna, vähim Raasiku, Nissi, Kõue ja Loksas valda ja linna. Tallinna ümber moodustub selgelt omavalitsuste võõnd, kus toimub aktiivsem arendus- ja ehitustegevus, Tallinnast kaugemale jäävatesse omavalitsustesse on elamuid vähem planeeritud. Üldisest reeglipärasusest eristuvad Raasiku tema asendit Tallinna suhtes arvestades vähesema ja Kuusalu intensiivsema elamuehitusega. Raasiku puhul on määravaks eemalejäämine suurematest teedest, mis tagaksid hea ligipääsu uuselamualadele, Kuusalu puhul soodustab elamuehitust atraktiivne loodus ja mere lähedus, samuti hea ligipääs Narva maantee kaudu.

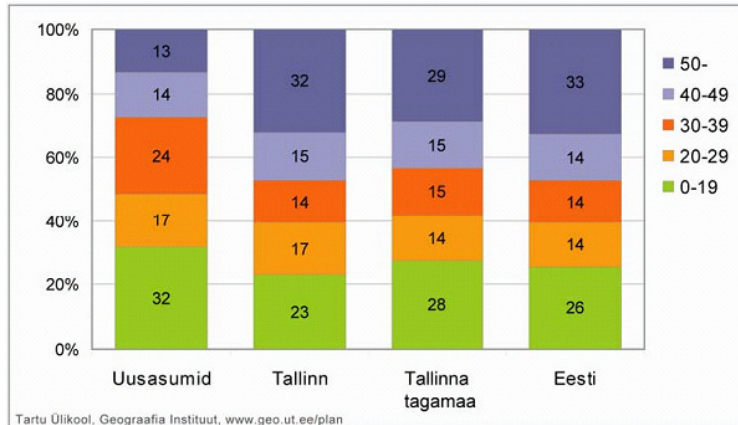
Joonis 3.3. Elu- ja mitteeluruumide ehituslubade arv Harju maakonnas, 2004. – 2005. a (I – III kvartal) (Ehitusregister, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium: Ideon, 2005).

Joonis 3.4. 2006. aastal kasutusloa saanud eluruumid Harjumaa omavalitsuste lõikes. Puuduvad Aegviidu, Kõue, Padise valdade ning Loksa ja Paldiski linnade andmed (Ehitusregister, 12.05.2007).

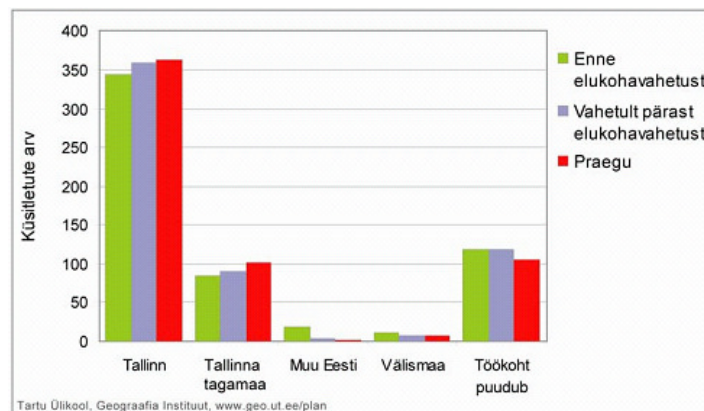
Teisalt mõjutab maakonna asustusstruktuuri olemasoleva hoonefondi funktsiooni või omaduste muutmine. Eriti oluline on suvilate aastaringseks kasutamiseks ümberehitamine.

Uuringu "Suvilapiirkonnad Tallinna regioonis" kohaselt oli 2002. aastal Tallinna tagamaal Harju maakonna piires 22630 suvilat, millest 16% (3602 suvilat) kasutati sellel ajal juba aastaringsest. Prognoos näeb ette, et 2025. aastaks on elamuteks ümber ehitatud 54% (12 443 suvilat), seega lisandub 8841 aastaringsest kasutatavat elamut (Suvilapiirkonnad..., 2002).

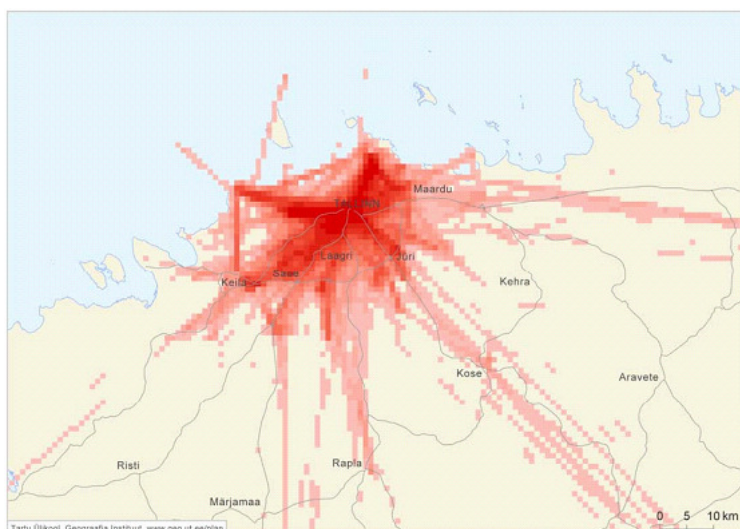

Joonis 3.6. Uusasumite elanike vanuseline jaotus võrreldes Tallinna, selle tagamaa ja ülejäänud Eestiga (Ahas & Silm, 2006).

Kahe earühma suurem osakaal viitab noorperede leibkonnamudeli, kus 30 – 39 aastased on perekonnas vanemad ning 0-19 nende lapsed, levimisele. Ahas & Silma (ibid.) uuringus ilmneb ka teisi sotsiaalse staatuse homogeniseerumisele viitavaid näitajaid, näiteks 3 kuni 4 liikmega leibkondade suurem esindatus antud elanikkonna seas võrreldes ülejäänud Eestiga, oluliselt kõrgemat haridustaset ning kõrgematel ametikohtadel töötavate inimeste suuremat proportsiooni. Samuti iseloomustab Tallinnast Harjumaale kolinud inimesi tugev seotus pealinnaga. Vähemalt esialgu veedetakse suurem osa päevast Tallinnas, olles seal tööl (joonis 3.7) ning tarbides sealseid kaupu ja teenuseid. Ka sotsiaalne võrgustik on tugevasti seotud selle linnaga, mistõttu jääb kodu funktsioneerima passiivse osapoolena – kohana, kus piirduakse ümbritseva looduse tarbimisega, oma kodu või naabruskonna ümbrusega tutvumisega, perekonnaringis aja veetmisega ning magamisega. Ka laste kasvatamisega.

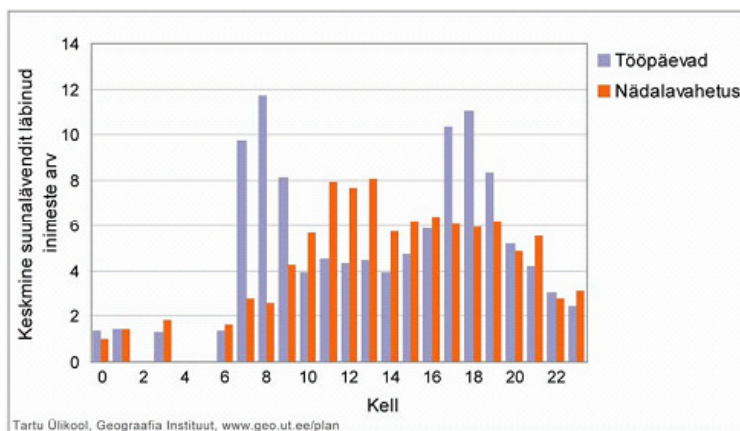
Joonis 3.7. Uusasumite elanike töökohta paiknemise dünaamika enne elukohavahetust, vahetult pärast elukohavahetust ning praegu (ibid).

Joonis 3.8. Mobiilpositsioneerimise uuringus osalenute liikumistrajektoorid 8 päeva jooksul. Punase tooni intensiivsus näitab liikumise hulka (ibid.).

Säilinud tugev seotus pealinnaga on loonud regulaarse peamiselt autotranspordivoo tsüklilise intensiivistumise. Joonisel 3.8 on näidatud uuringurühma liikumise intensiivsust. See näitab piirkonda, milles toimus intensiivsem ja laiemaskaalaline pendelränne. Antud areaal on küllaltki selgelt piiritletav, hõlmates põhiliselt n.ö. "kuldse ringi" asulaid ja Tallinnat. Siiski on jälje jättnud ka liikumine suuremates transpordikanalites – Pärnu, Viljandi, Tartu ja Narva maanteedel.

Põhiline päevane liikumine toimus tööpäeviti hommikul kella 7 – 9ni (uuselamupiirkonnast Tallinnasse) ning õhtul 17 – 19ni tagasi (joonis 3.9).

Joonis 3.9. Linna piiril asunud lävendit läbivate positsioneeritud inimeste arv (ibid.).

Antud graafikud kõnelevad kaudselt inimeste muutunud eluviisidest. Tallinna piiridest välja kolinud uusharjumaalased lepivad nende jaoks parema elukeskkonna nimel pikema sõiduajaga töö ja kodukoha vahel, jäädes mõnevõrra vaesemaks ka oma sotsiaalses lävimises ning vaba aja teenuste tarbimises. Nad võtavad omaks tööpäeviti kindlas ajalis-ruumilises tsükli, mis määrab nende liikumise raamistikku. Sellesse peab mahtuma ka lapse lasteaeda toimetamine ning hiljem kättesaamine.

Ettepanekud järgnevaks tegevuseks

- Täpsustada valglinnastumisest tingitud elu rütmilisuse ja Harjumaa lasteaialaste vanemate ning nende laste eluviiside vahelisi seoseid ja dissonantse
- Täiustada uuringuandmeid uusimate arengutega.

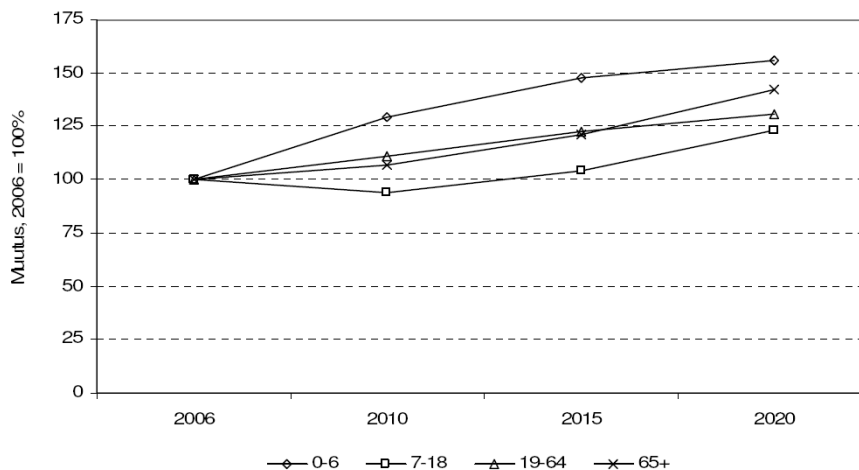
3.2 Demograafia ja vajadused lastehoiule

Ülevaatliku pildi saamiseks lastehoiu praegusest kättesaadavusest ja erinevatest vormidest Harjumaal, tuleks vaadelda nii maakonna halduslikku ja sotsiaalmajanduslikku jaotust, demograafilisi näitajaid kui praegu paikapandud arengustsenaariume. Käesolevasse peatükki on koondatud lastehoidu puudutavad saadaolevad demograafilised andmed.

3.2.1 Harjumaa demograafia

Harjumaa 24 omavalituse territoorium jaguneb 83 paikkonna vahel, mis oma asukoha, struktuuri ja arengute poolest on väga eripalgelised. Tallinna lähialade infrastruktuurile on koormus kinnisvaraarenduse tõttu tõusnud kiiresti, pealinnast kaugemale jäävates piirkonades muutuvad paikkonnad suuremaks, asustustihedus väiksemaks ning rahvastikuprognnoosi järgi ka rahvaarvu muutus on negatiivseim.

2007. aasta alguses (01.01.2007) elas Statistikaameti andmetel Harjumaal 125 295 inimest. Tiit Tammaru koostatud Harjumaa rahvastikuprognnoosi puhul aastatel 2006-2020 suureneb rändestsenaariumi korral maakonna rahvastik 135 000 pealt 1/3 võrra ehk 180 000 inimeseni. Seejuures tõuseb ka 0-6 aastaste laste osakaal (joonis 3.10). Kui jätkub senine sündimus- ja suremuskäitumine ja ränne puudub (baastssenaarium), väheneb rahvaarv kaugemate valdade arvel kogu maakonnas paari tuhande inimese võrra ning ka laste arv jääb väikseks.

Joonis 3.10. Valitud rahvastikurühmade osakaalu muutus Harjumaal rändestsenaariumi korral (Tammaru, 2006)

Kuna mõlema stsenaariumi puhul on eeldusandmed väga ühekülgsest seotud vaid demograafilise taastootmisega ning „käärid” kahe variandi vahel on väga suured, tekib vajadus täpsemate prognooside järele. Need peaks arvestama elamuehituse, väärtushinnangute muutumise ja nende muutuste põhjustega ning pakuks sellisena põhjendatumaid tulevikuvisiioone.

Ka Harjumaa koolivõrgu arengukavas on ennustatud laste arvu järgmise 6 aasta peale igas vallas (tabel 3.3). Metoodikaks on ekstrapolatsioon (kui sel aastal on x arv 0-aastaseid lapsi, on järgmisel x arv 1-aastaseid lapsi jne) ja viie-kuue viimase aasta sündide arvu igas vallas (Kirsman, 2006: 6).

Tabel 3.3. Harjumaa laste arv kokku aastatel 2000-2012 (Kirsman, 2006)

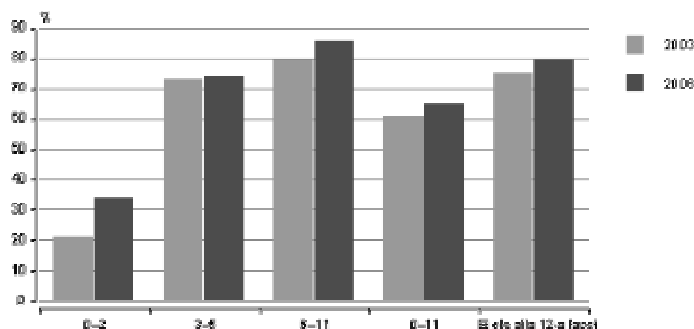
Aasta/ grupp	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19_64	65_	KOV kokku	...6	7...9	10...12	13...15	16...18	Kokku 0...18
2000	1242	1219	1199	1314	1352	1333	1438	1729	1834	2123	2270	2136	2103	2006	1964	1943	1855	1852	1790				9097	5686	6509	5913	5497	32702
2001	1365	1253	1226	1206	1323	1359	1338	1441	1741	1838	2128	2276	2142	2111	2012	1964	1951	1859	1860				9070	5020	6546	6087	5670	32393
2002	1421	1365	1252	1226	1206	1322	1358	1337	1439	1742	1838	2128	2276	2142	2111	2014	1965	1953	1859				9150	4518	6242	6267	5777	31954
2003	1368	1421	1364	1252	1226	1206	1320	1353	1335	1438	1735	1829	2125	2272	2137	2110	2008	1963	1938				9157	4126	5689	6519	5909	31400
2004	1433	1368	1421	1362	1252	1224	1205	1319	1355	1334	1437	1734	1828	2121	2270	2133	2107	2002	1964				9265	4008	4999	6524	6073	30869
2005	1451	1433	1368	1421	1362	1252	1223	1206	1323	1353	1337	1439	1735	1828	2124	2270	2137	2108	2001				9510	3882	4511	6222	6246	30371
2006	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441	1741	1835	2127	2276	2141	2111				9746	3756	4135	5703	6528	29868
2007	1431	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441	1741	1835	2127	2276	2141				9924	3685	4018	5017	6544	29188
2008	1444	1431	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441	1741	1835	2127	2276				10004	3843	3887	4519	6238	28491
2009	1437	1444	1431	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441	1741	1835	2127				10040	4038	3756	4135	5703	27672
2010	1443	1457	1444	1431	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441	1741	1835				10115	4153	3685	4018	5017	26988
2011	1473	1443	1457	1444	1431	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441	1741				10155	4222	3843	3887	4519	26626
2012	1449	1473	1443	1457	1444	1431	1456	1451	1433	1368	1421	1364	1253	1226	1206	1324	1357	1337	1441				10153	4252	4038	3756	4135	26334

Samas ütlevad tabeli koostajad ette ära, et prognooside koostamisel pole arvestatud võimaliku migratsiooniga.

Seega, palju tööd on tehtud läbi mitme erineva uuringu, kuid võib arvata, et protsessid Harjumaal on oluliselt komplekssemad ja raskemini ennustatavamad kui lihtsalt seniste trendide kontekstivälisel analüüsimisel võimalik. Mida me saame oma uuringus teha, on – arvestades demograafilisi trende, valglinnastumist ja inimese käitumismustreid erinevates piirkondades – pakkuda paljude muutujatega situatsioonis ülevaade hetkeolukorrast ja muutumistrendidest ning võimalikult paindlik süsteem lastehoiuks, mis peaks tulevikumuutustega sammu.

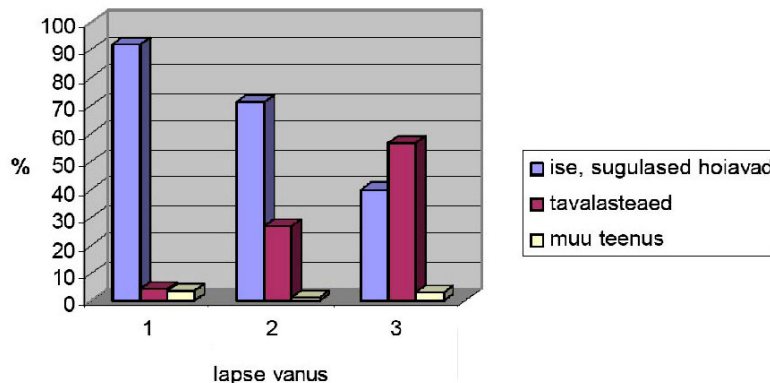
4.3 Vajadus lastehoiu järele

Statistikaameti poolt mai 2007 avaldatud andmete järgi (joonis 3.12) on Eestis naiste tööalase käitumise seos noorima lapse vanusega tunduvalt tugevam kui enamikus Euroopa Liidu maades. Viimastes lähevad naised pärast lapse sündi suhteliselt kiiremini tööle ning hõivemäär erinevused noorima lapse vanuse järgi on väikesed. Sellele, et Eestis töötab kuni 2-aastase lapse kõrvalt vaid 34 % emadest (Euroopa liidu sama näitaja aastal 2003 on 52 %), tuuakse põhjuseks pikka lapsehoolduspuhkust ja sel ajal tagatud töökoha säilimist, vanemapalka, osaajatöö vähest kättesaadavust ja kehvapoolseid lastehoiu võimalusi.

Joonis 3.11. 20–49-aastaste naiste hõivemäär noorima lapse vanuse järgi, 2003 ja 2006 (allikas: Statistikaamet)

Uuringus "Lastehoid Eesti peredes" aastast 2004 toodud joonis näitab, et kui 1-aastaseid lapsi hoiavad vanemad ise või kasutavad lähisugulaste abi, siis mida suuremaks laps kasvab, seda tõenäolisemalt panevad lapsevanemad ta lasteaeda. Lisaks järeldeb uuringust et vanemad, kelle laps on 2 aastane või vanem, kasutavad sagedamini lasteaiateenuseid võrreldes 1 aastaste laste vanematega isegi siis kui nad on ei käi tööl.

Joonis 3.12. Lastehoiuviiside kasutamine sõltuvalt lapse vanusest (Unt ja Krusell, 2004)

Ka Inger Kraavi uuringus (2006) on välja toodud selge vajadus lastehoiu alternatiivsete variantide järele kuna on (1) tundlikumad, õrnemad, ebastabiilsemad, ülienergilised lapsed; (2) erivajadustega lapsed (mis iganes põhjusel), (3) imikumaimekuea piiril olevad, tavahoiuks ebaküpsed lapsed ja/või (4) piirkonnas pole piisavalt lapsi, ruumi või ressursse lasteaiarühma loomiseks). Lastele on igal juhul palju kasulikum kodulähedane PPH kui kaugel asuv ja eritransporti vajav lasteaed. (Kraav, 2006: 30-31).

Uurimuse tulemusena toob Kraav välja eelkõige „käärid“ vanemate soovide ja tegelike võimaluste vahel. kasutatakse olemasolevaid võimalusi kui eelistatakse lapsele parimat varianti. Samas tuleb välja, et vanemad ei tea erinevates võimalustest väga palju ning ei tea neid ka oma lapsele tahta (tabel 3.5, kus PPH-s on üle 3-aastastest lastest olndu 3%, 1-2-aastastest 1%).

Tabel 3.5. Vanemate poolt kasutatud lastehoid sõltuvalt laste vanusest (Kraav, 2006: 19).

Hoiupaik/vanus	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7
kodu, ema+isa	79,0	37,1	10,1	7,9	8,0	2,4
kodu, sugulasega	5,7	11,3	4,5	1,6	2,0	-
kodu, hoidjaga	6,7	4,1	1,1	-	-	-
sugulase juures	1,0	4,1	3,4	3,2	2,0	2,4
hoidja juures	1,9	5,2	2,2	-	-	-
perepäevahoid	1,0	3,1	3,4			
lasteaed	4,8	35,1	75,3	87,3	88,0	95,1

Siiski, tendents näib olevat Kraavi hinnangul erinevate vormide segunemine, positiivsete kogemuste ülevõtmine, oma hoiuvormi nõrkade kohtade vähendamine (nt võimaluse korral noorimate laste rühmade laste arvu vähendamine). Perepäevahoid omakorda ühineb teise päevahoiuga või asub tegutsema lasteaias ruumides – säilitades siiski sõltumatuse (*ibid.* 31).

Omaette küsimus on tabelis 3.5 väljajoonistuv erinevus lasteasutustes käivate laste ja maakonnas elavate laste arvu vahel. Aastate lõikes arvud varieeruvad, põhjuseid saab siin olla mitu. Lapsed käivad teistes maakondades hoius; hoius on nooremad lapsed kui 3 aastat, laps on kantud mitme lasteasutuse nimekirja jne. Vähemalt hüpoteetiliselt ei tohiks Harjumaal lasteaiakohtade puudust olla, samas on mitmel pool välja toodud, et see on ainus Eesti maakond, kus on lasteaiakoha saamisega probleeme. Kindlasti peaks uurima, mis täpselt põhjustab nii suurt vahet maakonna laste arvus ja lasteaias käivate laste arvus.

Ettepanekud järgnevals tegevuseks

- Kuna järjekorras olevate laste kohta viimaste aastate andmed puuduvad, on raske öelda, kui suur on hetkel tegelik vajadus lasteaiakohtade järgi. See oleks üks selle uurimuse järgmisi konkreetseid samme.
- Eesmärk on anda info ka erinevates KOV-s lasteaiateenust saavate laste arv vanusegruppide järgi (0-3 ja 3-6 aastased).
- Täiendama peab lasteasutuste asukohtade kaarti, kindlasti näidates ära alternatiivsete hoiuvõimaluste paiknemist. Samuti vaatlema nende asukohti valgiinliste asustuste suhtes.

4.4 Lastehoiuasutused Harjumaal

Järgnevalt anname ülevaate Harjumaal lasteasutuste hetkeolukorrast. Kõigepealt on ära toodud üldine statistika. Alapeatüki teise mahukamasse on koondatud Harjumaal lasteasutuste põhilised andmed ja arvnäitajad.

4.4.1 Lasteasutuste vormid ja arvud

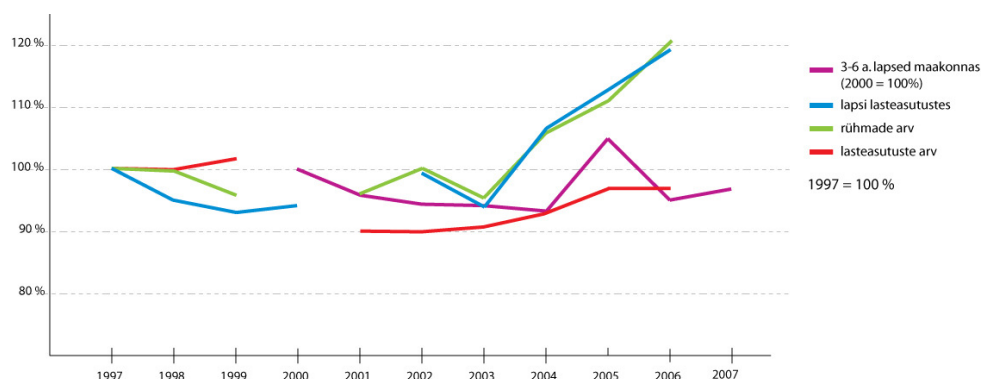
Praeguse seisuga puudub eristus perepäevahoiu ja teiste alternatiivsete vormide arvu kohta Harjumaal, kuid 2006. aasta sügise seisuga on seal 57 kokku 57 lasteasutust 304 rühmaga, kus käib kokku 5764 last.

Tabel 3.4. Laste ja lasteasutuste arv Harju maakonnas 1997-2007 (mitmel aastal andmed puuduvad). * – andmed Mavalitsuselt, oktoobri seisuga, ** – andmed Statistikaametilt, 1. jaanuari seisuga.

	Lasteasut.arv*	Rühmade arv*	Lapsi lasteasutustes*	3-6 a. lapsed maakonnas**
1997	59	250	4825	
1998	59	249	4604	
1999	60	239	4494	

2000			4538	5239
2001	53	240		5065
2002	53	250	4767	4959
2003	54	238	4540	4925
2004	55	266	5183	4879
2005	57	284	5444	5482
2006	57	304	5765	4994
2007				5066

Sama info on esitatud teisel kujul joonisel 1, mis näidab muutust andmetes 1997. aasta suhtes (1997 = 100 %, 3.-6. aastaste laste puhul 2000 = 100 %):

Joonis 3.13. Laste ja lasteasutuste arvu muutus Harju maakonnas 1997-2007 (andmed Maavalitsuselt ja Statistikaametilt, mitmel aastal andmed puuduvad).

Võrreldes 1997 aastaga on jäänud lasteasutusi küll paari võrra vähemaks, kuid rühmade arvu kasvuga on suhtarv, mitu last on ühe lastaeiarühma kohta, jäänud samaks – 1997. aasta tasemelt 19,3 oli see 2006. aasta teiseks pooleks vähenenud 19-le lapsele rühma kohta. Valdade ja lasteadeade arengukavadest ilmneb aga, et mõnelgipool on lapsi rühmas tegelikult üle piirmäära (seaduse järgi tavalasteaias maksimaalselt 20, tegelikult näiteks 21-22).

Järgnevalt on toodud Harjumaa omavalitsustes toimivad munitsipaallasteaiad ning arengudokumentides nende kohta käiv teave. Ülevaade põhineb suures osas omavalitsuste arengudokumentidel, mis annavad küll adekvaatse pildi valdade lastehoiuteenuse hetkeolukorrast, kuid on omavahel raskesti võrreldavad kavade koostamises kasutatava meetoodika erinevuse tõttu. Seetõttu tuleb käesolevasse koondisse suhtuda kui esialgsesse, mille täiendamine – kvalitatiivsed andmed munitsipaallastehoiu- ja eralastehoiuasutuste, samuti andmed alternatiivsete hoiuvõimaluste kohta – toimub juba järgmises uuringuetapis.

4.4.2 AEGVIIDU

Lasteaed	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Aegviidu Lasteaed	5 (s.h. 1 sõimerühm)	92	18,4
Kokku	13	223	17,0

Aegviidu AK (2004 – 2010)

Kohalik mitmekesine looduskeskond on innustanud Aegviidu lapsi ja lasteaednikke loodust lähemalt uurima ja tundma õppima, millest on välja kasvanud looduse süvaõpe **Aegviidu Lasteaias**. Samas peab inimese elu ja areng olema harmooniline ning seepärast on Aegviidu Lasteaia missiooniks individuaalsete võimete arvestamise kaudu koolieast noorematele lastele mitmekülgseks arenguks soodsate ja turvaliste tingimuste loomine ning alghariduse omandamise võimaldamine.

Et laste arengukeskkond ja omandatav alusharidus Aegviidu Lasteaias oleksid heatasemelised ning areneksid koos ühiskonna arenguga, on Aegviidu Lasteaias loodud sisehindamissüsteem, mis on üheks osaks alushariduse kvaliteedi tagamise süsteemist. Lasteaia igapäevatöös ja arengus on oluline roll koostöös erinevate partneritega, s.o. kohaliku omavalitsusega, lapsevanematega, kooliga, alusharidusühendustega ja teiste koostööpartneritega. Sisehindamissüsteemi ühe osana on kasutusel ka lapsevanema kui kliendi rahulolu uuringud, et lähtuvalt lapsevanemate ootustest parendada lasteaia tööd. Periooditi toimub parima lasteaiaõpetaja väljaselgitamine, väärtustamaks alusharidust ning tunnustamaks alushariduse parimaid spetsialiste Aegviidu vallas.

Aegviidu Lasteaia personal on kvalifitseeritud ja professionaalne, kaadri volavus väike. Aastaid on olnud siiski probleeme muusikaõpetajate sagedase vahetumisega. Kui mõni aeg tagasi oli lasteaial probleemiks rühmade alatäituvus, siis seoses sündivuse mõningase suurenemisega Aegviidu vallas ja noorte perede kolimisega Aegviitu on lasteaia rühmad komplekteeritud. Murettekitav on lasteaia rühmaruumide väike pindala (mõlemad rühmakomplektid sobilikud 14 lapsele), voodite puudumine rühmades ja probleemid seoses voodite koha leidmisega nii, et ei kaoks ära voodite paigaldamisel suur osa laste mänguruumist.

Laste kasvu- ja personali töökeskkond on pidevas arengus. Pideva tähelepanu all on lastele turvalise mängu- ja arendava õppekeskkonna võimaldamine, võimalusel personali kaasaegsemate töövahenditega kindlustamine, hoone ja maa-ala jätkuv heatasemeline hooldus ja korrashoid, vajadusel remont. Positiivsed on personali piisavad koolitusvõimalused ning laste ja personali väljasõidud, ekskursioonid. Aastaid on vastavalt võimalustele lastele korraldatud lasteaia ruumes ka huvitegevust, lapsevanematele pakutud lapsepsühholoogiaalast enesetäiendust.

4.4.3 ANIJA

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Kehra Lasteaed "Lastetare"	5 (s.h. 1 sõimerühm)	92	18,4
Lasteaed "Lepatriinu"	5 (2 sõime- ja 3 aiarühma)	82	16,4
Alavere Lasteaed	3 (1 sõime- ja 2	49	16,3

“Mõmmila”	aiarühma)		
Kokku	13	223	17,0

Anija AK (2003 – 2012)

Kehra Lasteaed “Lastetare” hoones asuvad lisaks lasteaiale veel Starman Kaabel TV kohalik esindus (keskmise hooneosa II korrus), MTÜ Koostöö Koda, MTÜ Vaba Aeg ja beebikool (vasakpoolse tiiva II korrus) ning Kehra Linnaraamatukogu (Hoone parempoolne tiib).

Lasteaed on kakskeelne. Lasteaias töötab 5 rühma (sh 1 sõimerühm), neist 3 eesti ja 2 vene rühma. Eelarveliste kohtade arv on 90, 2002. a oli nimekirjas 92 last. 2002/2003 a õppeaasta alguses oli järjekorras 8 last.

Lasteaias on muusikasaal, metoodiline kabinet, muinasjututuba, elavnurk ja meditsiinikabinet. Lasteaias on sisustatud aiarühma lastele eraldi söögiruum (sõimerühma lapsed söövad rühmaruumides).

Lasteaia 2002.a. koosseisus oli 24 inimest, neist pedagooge 11 ja majandamist ning õpetajaid abistavaid töötajaid 13. Personali jaoks on sisustatud puhkeruum. Lasteaial on üks arvuti ja internetiühendus. Tegutseb aeroobika ring. Lasteaias töötab logopeed. Vene rühmas õpetatakse eesti keelt.

Viimastel aastatel on tunduvalt paranenud maja välisilme ja tehtud on palju sisetöid. Jätkatakse lasteasutuse hoonete kapitaalset remonti. Peamised probleemid on seotud tualettruumide ja söökla remondiga. Renoveerimist vajab kütte-süsteem, vee- ja kanalisatsioonitorustik ning ventilatsioon. Vaja on paigaldada uued aknad ja ukseid ning rajada signalisatsioon. Samuti on vajalik mööbli, õppevahendite ja õue mänguväljakute uuendamine.

Lasteaial on koostatud arengukava aastateks 2002-2005.

Lasteaed “Lepatriinu” alustas tööd 1980. aastal. Lasteaia hoone koosneb sarnastest eraldi sektioonidest, mida ühendab omavahel galerii. Lasteaias on ruumi 6 rühmale. Alates 2000/2001 õa tegutseb lasteaias 5 rühma (2 sõime- ja 3 aiarühma). 2002/2003 õa on lasteaias 82 last. Venekeelseid lapsi on lasteaias ca 12.

Lasteaia olulisemad probleemid on seotud vajakajäämisega materiaali-tehnilises ressursis. Vajalik on hoone kapitaalremont (akende ja uste vahetus, ruumide üldremont, WC-de remont, köögi rekonstrueerimine, sillutisriba uuendus jm). Lisaks on vajalik rõdude renoveerimine, kõnniteede remont, piirdeaia remont ja mänguväljakute uuendamine. Vajalik on ka kaasaegsete tehniliste vahendite (arvuti jms) hankimine, lasteaia õppevahendite ja mööbli uuendamine.

Lasteaial on koostatud arengukava aastateks 2002-2004.

Alavere Lasteaed tegutseb 1966 a rajatud hoones, hoone juurdeehitus valmis 1977 a. Lastaia hoone mahutavus on 4 rühma. Lasteaias tegutseb hetkel 3 rühma (1 sõime- ja 2 aiarühma). 2002/2003 õa oli lasteaias 49 last. Normatiividele vastavalt mahutaks lasteaiahoone kokku ca 74 last. Hetkel on lasteaia ühe rühma ruumid kasutuses võimlemise- ja huvitegevuse ruumidena.

Lasteaia olulisemateks probleemideks on materiaali-tehnilise ressursi olukord. Pikemas perspektiivis on vajalik hoone kapitaalremont, sh katuse vahetus. Esmased vajadused on seotud lastehoiu tingimuste vastavusse viimisega

sanitaarkaitseõuetega. Vajalik on ka lasteaia mööbli, piirdeaia (väravad) ja välismänguvahendite uuendamine.

Lasteaial on koostatud arengukava 2002-2004.

4.4.4 HARKU

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Harku Lasteaed	*	126	*
Harkujärve Lasteaed-alkkool	2	32	16
Rannamõisa Lasteaed	*	144	*
Tabasalu Lasteaed "Tibutare"	4	40	10
Tabasalu Lasteaed "Teelahkme"	*	96	*
Vääna Lasteaed-alkkool	2	30	15
Kokku	26	468	18

Harku AK (2002-2012)

Harku vallas töötab 2 lasteaeda, "Tibutare" ja Harku, ning 2 lasteaia rühma lasteaed - algkoolides Harkujärvel ja Väänas. Neis on kokku 228 last ehk 91% 2-7 aastastest lastest.

Harkujärve Lasteaed-alkkooli hoone on väike ja tugevasti amortiseerunud. Koolil puudub saal ja klassiruumid on väikesed. Kõige suurem klass on kaheteistkümnemele õpilasele. Lasteaiahoone osas on võimalik täiendavalt avada üks rühm, kui on piisavalt soovijaid ning eelarvelisi vahendeid.

Vääna Lasteaed-alkkool asub ajaloolises Vääna mõisas. Selle ehitismälestisena arvel oleva mõisakompleksi ülalpidamine valla eelarvest on väga kulukas, kuid väga vajalik paikkonna arengule. Hoones paikneb ka Vääna raamatukogu ja avalik internetipunkt. Kooli juurde on loodud lasteaia-rühm. Töötavad huviringid, arvutituba 5 arvutiga ning Tabasalu Muusikakooli pilliklassid.

Laste arv Harku valla eelkooli lasteasutustes on püsinud stabiilsena viimased 10 aastat. Edasi on oodata laste arvu mõõdukat suurenemist sündide mõningase kasvul ja järsku suurenemist uusasukate arvel (elamuehituse kasv vallas). Käesoleval hetkel on valla haldusterritooriumil elanike registris kuni 14 aastaseid lapsi 567, kellest kuni 4 aastaseid on 317.

Harku valla poolt on vallakodanikele tehtud mitmeid soodustusi. Nii on lasteaedades käivatest lastest 15% vabastatud kas täielikult (kui peres on 3 last või enam) või osaliselt toiduraha maksmisest.

Harku Vallavolikogu otsusega on koolieelsetes lasteasutustes kehtestatud lastevanematele osalustasu suuruseks 160 krooni kuus lapse kohta.

4.4.5 JÕELÄHTME

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
-----------	-------------	-----------	---------------------------

Kostivere	4	88	22
Loo	7	148	21,14
Neeme	1	18	18
Kokku	12	254	20,38

Jõelähtme AK (2007 – 2015)

Hariduskeskustena saab käsitleda Jõelähtme vallas Loo, Kostivere ja Neeme asulaid. Lasteaia kohti napib kõigi kolme hariduskeskuse lasteaias. Suurimaid investeeringuid vajab Loo Lasteaed, kus on tarvis rahvaarvu plahvatusliku suurenemise tõttu tekkinud järjekordade kaotamiseks järgneval kolmel aastal avada vähemalt neli uut rühma. Neeme Lasteaia ruumiprobleemid leiavad lahenduse koos Neeme Algkooli uue hoone ehitamisega, kuhu tulevad ka lasteaia ruumid. Kostivere Lasteaias on olemasoleva hoone baasil võimalik rajada veel üks täiendav rühm.

4.4.6 KEILA linn

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Lasteaed "Miki"	4	73	18,25
Lasteaed "Sipsik"	4 (s.h. 1 sõimerühm)	73	18,25
Lasteaed "Vikerkaar"	12	243	20,25
Keila SOS Lasteküla eralasteaed-alkool	2	33	16,5
Kokku	22	421	19,1

Keila linna AK (2007 – 2025)

Lasteaedadest suurim - lasteaed Vikerkaar ja samuti lasteaed Sipsik asuvad tüüpprojektiga nõukogudeaegsetes hoonetes, lasteaed Miki ennesõjaaegses, lasteaiaks mitte ehitatud ja omandireformi käigus tagastamisele kuulunud ehitises. Keila linna territooriumil asub veel eraõiguslik SOS Lasteküla lasteaed-alkool. SOS Lasteküla lasteaed-alkoolilt ostab Keila linn erivajadustega laste alushariduse teenust.

Seisuga 01.01.2007 oli koolieelsetes lasteasutustes kokku 389 last, sealhulgas lasteaias Miki 73 last (4 rühma), lasteaias Sipsik 73 last (4 rühma) ja lasteaias Vikerkaar 243 last (12 rühma). Teistest omavalitsustest käis Keila linna koolieelsetes lasteasutustes 3 last.

Kolmes munitsipaallasteaias on moodustatud 20 rühma, neist 4 sõimerühma ja 5 osajärühma kodustele lastele (Miki ja Vikerkaare lasteaedade juures). Lasteaiarühma täituvuseks on seadusega määratud 20 last, sõimerühmas 14, kuid tegelikult on lasteaedades rühma suuruseks keskmiselt 24 last, sõimerühmades 16 last. Toodud andmed näitavad suurt vajadust täiendavate rühmade moodustamiseks. Arvestades siinjuures ka elanikkonna kasvu, mis on tingitud nii emapalga juurutamisest kui ka Keilas algatatud kinnisvaraprojektide realiseerumisest (rahvastikuproгноosi lähiaastate ja kruntide täisehitamise stsenaariumid), sünnib lähiaastatel Keilas 40-50 last aastas rohkem, tekitades juba lähiaastatel suure vajaduse täiendavate lasteaiakohtade järele.

Kõik lasteaias töötavad pedagoogid vastavd hariduselt kvalifikatsiooninõuetele. Lisaks rühmaõpetajatele töötavad lasteaedades ka eriõpetajad. Lasteaias Miki on

täiendavalt loodud kunsti- ja loodusõpetajate töökohad. Koostöö lapsevanematega on heal tasemel.

Lasteaed Miki on omanäoline ja mitmekülgset tegevust toetav kasvukeskkond lapsele (ruumid, õueala, kunstikamber). Õppekasvatustöö süvasuund on loodus- ja keskkonnaõpetus, mida toetab erinevaid tehnikaid praktiseeriv kunstiõpetuse tegevus lastele. Lasteaia ja Keskpargi territooriumile rajatakse loodusõpperada lastele ja peredele, et süvendada keskkonnasäästlikku ja loodust armastavat mõttelaadi. Lasteaed on ühinenud tervist edendavate lasteasutuste võrgustikuga. Laste ja perede toetamiseks töötavad lasteaias tervishoiutöötaja, logopeed, eripedagoog. Lastele pakutakse ravivõimlemise võimalust. Peredele korraldatakse tervislikke eluviise propageerivaid terviseüritusi viiakse läbi õppetegevusi terviseõpetuse teemal. Lasteaed pakub võimalust kodustel lastel koos vanematega osa saada alusharidusest ja nõustamisest lasteaias osaaajarühmades. Kõikides rühmades olemas interneti püsiühendus, arvutid, lasteaias on olemas kodulehekülg. Pidevalt toimuvad õppepäevad teistele lasteaednikele üle vabariigi.

Miki Lasteaed on vanemate hulgas väga kõrgelt hinnatud, mida näitab kõige pikem lasteaiakoha ootele registreerunute arv. Lasteaeda on viimase 10 aasta jooksul hinnatud ainult hindele „suurepärase“ kõigis Haridusministeeriumi poolt hinnatud valdkondades.

Vikerkaare lasteaed osaleb Tallinna Ülikooli ja Eesti Lugemisühingu projektis „Lugemispesa“, mille eesmärk on lapsesõbralikult laste lugema ja kirjutama õppimine. Lasteaias on kujundatud talveaed, kus lapsed saavad tutvuda eluslooduse ja lemmikloomadega, on toataimed ja väikesed loomad, linnud, kalad. Lisaks rühmaõpetajatele on loodud töökohad muusika, liikumise- ja kunstiõpetajatele. Tähelepanu pööratakse laste mitmekülgsel arendamisele. Selleks on loodud täiendavad võimalused osaleda ringide tegevustes. Toimuvad võimlemisklubi Sistrum treeningud, rütmika, mudilaste laulu- ja tantsuring, poistekoor, saviring, tegutseb osaaajarühm kodustele lastele.

Keila linna lasteaedade tehnoseisund on rahuldav. Vikerkaarel puudub sportmängude saal, Sipsikul saal, kus saaks korraldada kogu lasteaias ühisüritusi, samuti metoodikakabinet ja normaalsed töötingimused eriõpetajatele.

Vikerkaare lasteaias õueala on suur, kuid ebatasase pinnase tõttu puuduvad sellel palliplatsid. Samuti on õueala avatud tuultele. Vaja oleks õueala planeeringut, kus paiknevad liivakastid, ronimisvahendid, rollimängu vahendid, sportimise ala. Õueala planeerimisel arvestada soojemate, päikesepaistelistel aladega ja varjuliste, tuulisemate piirkondadega. Laste mängualaga piirnev piirdeaed on kahest küljest lagununud ja lasteaias territooriumi kasutavad läbikäimiseks Keila linna elanikud, mille tagajärjel piirdeaeda jätkuvalt lõhutakse. Sellega seoses on vajalik planeerida lasteaias territooriumi ümbritsev teedevõrgustik liiklemiseks jalakäijatele ja autodele. Lasteaed Vikerkaar rekonstrueerimine läheks maksma ligikaudu 12,5 miljonit krooni. Välja tuleb vahetada kütte-, ja elektrisüsteemid, paigaldada ventilatsioon, rekonstrueerida fassaad, rajada piire, ehitada spordisaal 260 lapsele ning renoveerida siseruumid.

Lasteaed Miki praegused ruumitingimused ei vasta tervisekaitse nõuetele. Lasteaeda ümbritsevad 2 mahajäetud hoonet, mis võivad ohtu seada lasteaias hoonete turvalisuse (tulekahju, vabriku lagunemine jne). Miki juurdeehitusele ja rekonstrueerimisele kulub 16 miljonit krooni, millest kõige suurem summa kulub juurdeehituseks. Juurdeehitusse tulevad ruumid kahele rühmale, muusika- ja võimlemissaal, uus köögiplakk, kunstiruumid ning metoodikakabinet. Jätkata tuleb

peahoone fassaadi rekonstrueerimist, projekteerida ja ehitada hoonesse ventilatsioonisüsteem. Pärast juurdeehituse valmimist rekonstrueeritakse kõrvalhoone – Pipi maja, kuhu on kavas sisustada kunstiklass ning võimalusel puutööklass ja kangastelgede tuba.

Lasteaed Sipsikul vajavad rekonstrueerimist fassaad ja katus, välja tuleb vahetada ventilatsioon, endisesse katlamajja ehitada võimlemissaal ja kunstiklass, planeerida õueala ja rajada selle ümber piire. Kuna lasteaeda tulevad järjest nooremad lapsed, tuleb Sipsiku lasteaia õuealale rajada eraldi mänguväljak sõimerühmale. Abiruumide ja kabinetide puuduse leevendamiseks tuleb rajada juurdeehitus.

Lasteaedade juures puuduvad parkimisplatsid või on need liiga väikesed ja ebarahuldavas olukorras. Kõikidele sooviajatele ei jätku lasteaiakohti, lasteaiatöötajatel on madalam palk kui teistes ümbruskonna omavalitsustes.

Uute töötajate leidmiseks korraldatavad konkursid sageli ebaõnnestuvad, kuna lasteaiatöötajate palgad ei ole sedavõrd konkurentsivõimelised, et meelitada töötajaid naaberomavalitsustest.

Rajada tuleb Keila looderajooni uus lasteaed. Vanematele, kes ei soovi oma last lasteaeda panna, on vaja võimalust lastehoiuks. Miki lasteaia peahoonele juurdeehituserajamine, põõningukorruse välja ehitamine.

Laste füüsilise arengu tagamiseks on vaja korrastada lasteaedade õuealad, luua sportimistingimused nii õues kui toas. Lasteaedade territooriumide korrastamiseks kujundada mänguväljakute alad, vajaduse korral uuendada piirdeaiaid, planeerida teedevõrgustik jalakäijatele ja autoga liiklejatele, rajada ja korrastada korraliku suurusega parkimisplatsid. Elukeskkonnast hoolivate kodanike kasvatamist alustatakse juba lasteaias.

4.4.7 KEILA vald

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Klooga lasteaed	2	36	18
Lehola lasteaed-alkkool	3	51	17
Lohusalu lasteaed-alkkool	1	19	19
Kokku	6	106	18

Klooga Lasteaed asub looduslikult kaunis kohas, männimetsa keskel, eemal suurtest teedest ja majadest. Lasteaed on olnud selles majas 40 aastat. Maja on kodune, töötab kaks rühma. Nooremad lapsed on 'Vikerkaare' rühmas ja vanemad lapsed on 'Buratino' rühmas. Avatud planeering soodustab suhtlemist nii laste kui personali vahel.

Praegune Klooga lasteaed muutub iga aastaga kaasaegsemaks - seda nii sisult kui vormilt. Keila Vallavalitsus on ehitanud moodsa katlamaja, pannud uue katuse, remontinud tualettruumid ja ostnud uue mööbli. Lasteaia köök vastab kõikidele tervisekaitse nõuetele ning seal valmistatakse toitu ka Klooga kooli lastele.

Personal hoiab end kursis kõige tänapäevase ja aktuaalsega, mis puudutab õppe- ja kasvatustegevust ja tööd lasteasutuses. Lasteaia õpetajad käivad tihti ja meelsasti erialastel täiendkoolitustel, kust saadud teadmisi jagatakse kolleegidele ja

jõudumööda nõustatakse lapsevanemaid. Rajatud on lasteaia looduse õpperada, mis algab lasteaia juurest ja lõpeb Klooga järve kaldal. Koostööd on tehtud Keelekümbluskeskusega, Mitte-eestlaste Integratsiooni Sihtasutusega, Harju-, Rapla- ja Läänemaa lasteaedadega.

Klooga Lasteaed töötab põhimõttega - olla kodule toeks lapse õpetamisel ja kasvatamisel. Eesmärk on ühtlustada laste arengut soodustavad arusaamad ja tõekspidamised.

Lehola Lasteaed- Algkooli hoone on ehitatud 1987 aastal. 2004. aasta sügisest töötab selles kolm lasteaiarühma.

Keila valla AK (2004 – 2014)

Kooliealiste laste haridusasutustest tegutsevad vallas Lehola Lasteaed-Algkool, Lohusalu Lasteaed-Algkool ja Klooga Algkool.

Lehola Lasteaed-Algkool on asutatud 1987. aastal. Praegu asuvad kooli ruumes lasteaed, algkool ja raamatukogu. Lasteaias on 2 rühma ja lapsi 36. Algkoolis on lapsi 2003/2004 õppeaastal kokku 33.

Lohusalu Lasteaed-Algkool on asutatud 1992. aastal. Lasteaiarühmas on 19 last. Lohusalu algkoolis on 2003/2004 õppeaastal 31 õpilast. Lohusalu Lasteaed-Algkooli ruumides asub ka Lehola raamatukogu filiaal.

4.4.8 KERNU

Lasteaed	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Haiba Lasteaed "Riisikas"	3	45	15
Kokku	3	45	15

"**Riisika lasteaia** eripäraks on looduslähedus, meid ümbritsevad toredad seenemetsad sügisel, lumised künkad ja põllud talvel, rikkalik metsalilled ilu kevadel ning marjarabad suvel. Meie eesmärgiks on arendada lastes loodushoidlikku suhtumist ning oskust käia metsas "lahtiste silmadega".

Riisika lapsed õpivad laulma ja tantsima ning näitemängu tegema. Matkavad metsa ja rabasse, põllule ja aasale igal aastaajal."

Lasteaed on avatud kella 7.00- 19.00.

Kernu AK (2006 - 2015)

Valla ainuke lasteaed asub Haiba külas. Laitse seltsimaja juurde on loodud päevarühm.

4.4.9 KIILI

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Kiili Lasteaed	4	84*	21
Kokku	4	84	21

*Seisuga 01.09.2006

Kiili AK (2004 – 2015)

Kiili lasteaed tegutseb oma praegustes ruumides alates 13. veebruarist 1973. Tollase kolhoosikeskuse lasteaiaks planeeritud hoone on kiiresti areneva Kiili valla laste arvu juures väikeseks jäänud.

Kiili lasteaias on 74 lasteaiakohta, vaja oleks aga kaks korda rohkem. 2004. aasta 1. jaanuari seisuga on Kiili valla alalise elanikuna registreeritud 202 kuni 7-aastast last. Arvestades aktiveerunud elamuehitust, on tõenäoline, et järgmise kahe aasta jooksul kasvab see arv 250-ni. Selleks, et Kiili vald saaks kohaliku omavalitsusena täita koolieelse lasteasutuse seadusega ette nähtud kohustust ja võimaldada lasteaiakoha oma haldusterritooriumil elavatele lastele, on hädavajalik Kiili lasteaeda laiendada ning pikemas perspektiivis kaaluda ka teise lasteaia rajamist valla territooriumile (Kangru külla). Käima lükatud Kiili Lasteaia juurdeehitusprojekti planeeritud teostumistähtaeg on aastal 2005.

Praegu on lasteaed avatud 12 tundi. Lasteaed võiks valverühma näol töötada ka kauem, kuid see pole lapse seisukohalt hea võimalus. Kiili lasteaed võtab lapsi vastu alates 2. eluaastast. Selleks ajaks peaks laps olema valmis tegutsema lasteaia päevarežiimi kohaselt (iseseisvalt sööma, potil käima, loobunud lutist ja mähkmetest).

Lasteaialapsed saavad lisaks ettenähtud õppe- ja arendustegevusele osaleda võimlemisrühmas ja muusikakooli ettevalmistusrühma töös. Lasteaial on avar õueala, kus igale lapsele jagub ronimis- ja mänguvõimalusi.

Lasteaia juures tegutseb ka beebikool, kuhu on oodatud lapsed vanuses 3 kuud kuni 2 aastat. Beebikooli igakuine osavõtutasu 2004. a. jaanuarikuu seisuga on 100 kr.

Kiili alevikus on avatud ka lastepäevakeskus. See on avatud E-N 9:00-17:00 ning reedeti 9:00-13:00 (R 11:00 algab kunstitund, siis lastehoiu teenust ei pakuta)
Lastehoiu teenus: teenust pakutakse keskuse lahtiolekuaegadel (v.a. R alates 11:00) hinnaga 25 krooni tund, korraga saab lapse hoiule jätta kuni neljaks tunniks.

4.4.10 KOSE

Lasteaiad	Rühmade arv	Last e arv	Laste keskmise arv rühmas
Ravila Lasteaed	2	39	19,5
Kose Lasteaed	6 (1 sõimerühm)	112	18,7
Kose-Uuemõisa Lasteaed-Algkool	3	64	21,3
Oru Lasteaed	3	57	19
Kokku	14	272	19,4

Kose AK (2006-2013)

Alushariduse omandamist võimaldatakse 3 lasteaias ja ühes lasteaed-alkkoolis. Kokku on lasteaedades 14 rühma, milles käib 260 last. Suurim on laste keskmine arv rühmades Kose-Uuemõisa Lasteaed-Algkoolis.

4.4.11 KUUSALU

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Kuusalu Lasteaed "Jussike"	9	191	21,2
Kolga Lasteaed	3	54	18
Vihaseo Lasteaed	1	17	17
Lasteaed-alkkool			
Kokku	13	262	18,7

Kuusalu valla lastele on tagatud lasteaiakohad, pakutakse teenust ka naaberomavalitsustele.

Kuusalu lasteaid "Jussike" on Kuusalu valla hallatav koolieelne lasteasutus. Lasteaid asub looduskauis kohas Kordejaanil, Kuusalu alevikus, Kuusalu vallas, Harjumaal.

Praegu tegutseva lasteaiia hoone valmis 1981. aastal 12- rühmalisena. Aastal 2005 renoveeriti lasteaiia hoone ja õueala täielikult ning vahetati välja kogu sisustus.

Lasteaiia teeninduspiirkond on Kuusalu vald. See on kiiresti arenev omavalitsusüksus ja elanikkonnalt noorenev piirkond. Kauis loodus, linna- ja mereranna lähedus toob siia elama noori lastega peresid. Sellest tulenevalt on laste arv viimaste aastate jooksul pidevalt kasvanud.

"Jussikese" 9-s rühmas on kohti 191-le lapsele. Lasteaias tegutseb beebikool ning tasandusrühm kõnehälvete ja spetsiifiliste arenguhäiretega lastele. Lasteaid on avatud tööpäevadel 7.15 - 17.15. Töötab kaks valverühma lahtiolekuajaga 7.15 - 19.15.

Vihaseo Lasteaed-alkkool on heade traditsioonide ja tugeva klassivälise tööga kool. Koolis töötavad mudilaskoor, ansamblid, rahvatantsurühmad, kunstiring. Sellega toimib ta küla ühe keskusena.

4.4.12 KÕUE

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Ardu Lasteaid	2	41 (2006.a)	20,5
Habaja Lasteaid	2	38	19
Kokku	4	79	19,75

Kõue AK (2006 – 2022)

	Õppeaasta ja laste arv					
	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006
Ardu Lasteaid	32	38	40	40	40	41
Habaja Lasteaid	31	31	26	30	29	33

Kokku: 63 69 66 70 69 74
Andmed Kõue Vallavalitsus seisuga 01.04.2006.a.

Vallaelanikele on kättesaadav nii alg-, põhi- kui keskharidus. Vallas tegutsevad kaks lasteaeda ja kaks põhikooli. Need leiab tabelist 11 Kõigile vallas elavatele noortele kindlustatakse valla poolt hoovi korral keskhariduse omandamine.

4.4.13 LOKSA

Lasteaed	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Loksa Lasteaed	7	141	20,14
Kokku	7	141	20,14

Loksa AK (2007 – 2010(25))

Loksa Lasteaed on ehitatud 1984. aastal 240 lapsele sh 12 lasteaiarühmale. Seoses laste arvu vähenemisega kasutati ühte lasteaia hoone tiiba tootmisettevõtte tööks. 2006. aastal kasutas lasteaia teenust 141 last sh 6 lasteaiarühma ja 1 väikelaste mängurühm.

Arengukava väljatöötamise hetkel on Loksa linna elanike vajadus eelkõige kahe sõimerühma ja kasvatusraskustega lasterühma järgi. Lisaks vajab lasteaed liikumistegevuste arendamiseks kaasaegset saali.

Renoveerimist vajab üks tiib, kogu hoone fassaad, keskkütte-, külma- ning soojaveetorustikud, koridorid, köök ja basseiniruum.

4.4.14 MAARDU

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Lasteaed Rukkilill	*	223	*
Lasteaed Rõõm	*	119	*
Lasteaed Sipsik	7	123	17,57
Kokku	35	*	*

Maardu AK (2004)

Lasteaed Rõõm (venekeelne) - 2003 septembri alguse seisuga 226 last

Lasteaed Rukkilill (venekeelne) - 223 last

Lasteaed Sipsik (eestikeelne) - 119 last

Kuna viimastel aastatel on tekkinud lasteaedades järjekorrad ja tervisekaitsetalitus esitab lisanõudeid laste toitlustamise ja tervisekaitsenõuete osas, siis lasteaedades ei jätku vajalikul arvul ruume. 2004. a jaanuaris avati Rukkilille üks sõimerühm Maardu Gümnaasiumi algklasside majas.

4.4.15 NISSI

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Riisipere Lasteaed	3	56	18,6
Turba Lasteaed	3	119	*

Nissi AK (2004 – 2015)

Kooliks ettevalmistus antakse valla kahes lasteaias - Turba lasteaias ja Riisipere lasteaias.

Tegevuskavas:

Riisipere Lasteaia siseruumide renoveerimine 2006 - 2007
 Riisipere Lasteaia mänguväljakute kaasajastamine 2006 - 2007
 Turba Lasteaia mänguväljakute kaasajastamine 2006 - 2007
 Turba Lasteaia siseruumide renoveerimine 2007 (-2008)
 Sõimerühma avamine Turba Lasteaias (2006)
 Sõimerühma avamine Riisipere Lasteaias (2006)

4.4.16 PADISE

Lasteaiad	Rühmade arv	Kohti	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Harju-Risti lasteaed	1	*	21	21
Padise lasteaed	2	*	62	20,7
Kokku	3	*	62	20,9

Padise lasteaia AK (2006 – 2008)

Hetkel käib Padise valla lasteaias 53 (so 40%) Padise valla lasteaiaaalistest lastest. Näiteks 2002 aastal oli sama näitaja 31%, 1998 aastal 39%. Väljastpoolt lasteasutuse teeninduspiirkonda teenindakse 8 last, mis on 13% laste üldarvust. 2002 aastal oli sama näitaja 24%. Enamus laste emakeeleks on eesti keel. Kaheksa lapse kodune keel on vene keel.

Padise valla lasteaed on hinnatud lasteasutus Vasalemma valla lastevanemate hulgas, andes venekeelsetest peredest pärit lastele võimaluse õppida ja areneda eestikeelses keskkonnas. Seda näitab suur avalduste hulk (35% avalduste hulgast) Vasalemma vallas elavate vanemate poolt.

2006 aasta sügiseks vabaneb 13 lasteaiakohta ja avaldusi uutele kohtadele septembrist 2006 on märtsi seisuga esitatud 15 Padise valla lapsevanema ja 4 väljastpoolt lasteasutuse teeninduspiirkonda elava lapsevanema poolt. Suurem nõudlus on Harju-Risti Tibupere rühma lasteaiakohtade järele, mida ei suudeta sel aastal rahuldada.

Padise lasteaed tegutseb alates 1982 aasta jaanuarist. Lasteaia hoone on projekteeritud kuuele rühmale. Praegusel hetkel on rühmadena kasutusel kahe rühma ruumid. Kasutuseta on ühe rühma ruumid, mida on võimalik vajadusel pärast remonti avada. Lasteaial on oma saal ja köök.

Mõlemal rühmal on kaks rühmaruumi, riiehooid, oma katusealune ja liivakast. Lisaks suur liivakast, liumägi, kiiged ja ronimispuud. Õueala on piiratud piirdeaiaga ja 2004 aastal paigaldati väravad nii jalakäijatele kui sõidukitele.

Harju-Risti lasteaiaühm tegutseb korterelamus, mis on lasteaia ruumideks ümberkohaldatud 1973. aastal. Lasteaiaühma kasutuses on kolm korterit. Rühmal

on ka oma köök, mis on vastavuses tervisekaitse nõuetega. Kuna maja on üle 35 aasta vana, siis vajab ta pidevalt remonti. Vastavalt finantsilistele võimalustele oleme teinud sanitaarremonti köögi- ja eluruumides, väliskoridoris ja rühmaruumides. Rühmaruumide kütmiseks on keldrisse paigutatud vedelküttekatel. Harju- Risti õueala on avar ja ruumikas, kuid õuealal paiknevad ronimis- ja mängimisvõimalused on piiratud. Poomid, liivakast ja kiigepostid on vanad ja amortiseerunud, samuti puudub katusealune. Sel kevadel lõpetatakse mänguväljaku ühe uue osa ehitus. Õuealale valmib kahe trepi ja liurenniga ning katusega liumägi.

Igal kevadel viime lastevanemate hulgas läbi küsitluse, mille eesmärgiks on välja selgitada lastevanemate rahulolu meie lasteaiaga. Viimane küsitlus viidi läbi 2006 aasta aprillis. Uuringu meetodina kasutame ankeetküsitlust. Viimase küsitluse tulemustest selgus, et lapsevanemad suhtuvad lasteaeda väga positiivselt - ollakse rahul nii lasteaia töökorraldusega kui ka õppe- ja kasvatustegevusega. Lapsed käivad meelsasti Padise lasteaias ja ka vanemad tunnevad, et on lasteasutusse alati oodatud. Kõige enam hindavad lapsevanemad toredaid lasteaiaõpetajaid ja teisi töötajaid, kellega on loodud head omavahelised suhted. Esile toodi ka toredaid lasteaia traditsioone ja hinnati laste võimalusi käia ekskursioonidel. Lapsevanemad ootavad lasteasutuse keskkonna muutmist tänapäevasemaks, seda nii rühmaruumides kui õuealadel. Samuti leiti, et rühmades võiks olla registreeritud vähem lapsi, et oleks võimalik teha lapsega individuaalset tööd. Soovitakse perioodiliselt logopeedi külastusi lasteaeda ning toodi välja, et lasteaial võiks olla oma koduleht.

4.4.17 PALDISKI

Lasteaiad	Rühmade arv	Kohti	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Lasteaed "Naerulind"	5 (s.h. 1 sõimerühm)	*	94	18,8
Lasteaed "Sipsik"	5 (s.h. 1 sõimerühm)	*	98	19,6
Kokku	10	*	192	19,1

Paldiski AK (2005 – 2015)

Alusharidust annavad kaks munitsipaallasteaeda. Eestikeelses lasteaias Naerulind on 5 rühma, kokku 94 kohaga. Kuigi linna registreeritud lapsed on kohtadega kindlustatud, on probleemiks rahuvalvajate lastele, eelkõige sõimerühmadesse kohtade võimaldamine. Lasteaed vajaks juurdeehitust. Venekeelses lasteaias Sipsik on samuti viis rühma, kokku 95 kohaga. Mõlemate lasteaiahoonete tehnoseisund on halb, need vajavad renoveerimist.

4.4.18 RAASIKU

Lasteaiad	Rühmade arv	Kohti	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Raasiku Lasteaed	3	*	44	14,7
Aruküla Lasteaed	7 (s.h 1 sõimerühm & 2 liitrühma)	130	132	18,9
Kokku	10	*	176	16,8

Raasiku AK (2006 - 2010)

Lasteaedade täituvuse ülempiiri määrab ära lasteaiaruumide mahutavus. Raasiku Lasteaia laste arv kasvas alates 2004/ 05 õppeaastast, mil seal avati uus lasteaed. Laste arvu kasv Aruküla Lasteaias sõltub uue rühmaruumi valmimisest.

Edasine lasteaia laste arvu kasv sõltub valla arengukavast. S.t. kas on võimalik 2006. aastal avada uus lasteaiarühm Aruküla lasteaia juures ja millised on Raasiku Lasteaia 12 lapsega rühma avamise võimalused vana maja ärklikorruusel.

Kuna valla kahes lasteaias on järjekord, siis vald on nõus maksma teistele omavalitsustele kohamaksu juhul kui valla lapsed käivad mujal. Alljärgnev tabel selgitabki, milliste omavalitsuste lasteaedadest teenust tellitakse.

Omaavalitsus	2002	2003	2004	2005
Tallinn	18	16	13	18
Anija	1	2	2	5
Rae	3	-	1	-
Kose	1	-	1	-
Järva- Jaani	-	2	-	-
Jõelähtme	1	-	-	-
Kokku:	24	20	17	22

Selgub, et mujal käivate laste arv on läbi aastate olnud stabiilne. Anija ja täpsemalt Alavere lasteaias käivad Kiviloo külas elavad koolieelikud. Tallinna lasteaedades olid 2005/ 06 õppeaastal 8 Raasiku lasteaia piirkonnast ja 10 Aruküla lasteaia piirkonnast, sh 1 Kiviloolt, 1 Pikaverest ja 1 Perilast.

Järgnev tabel kajastab nõudlust lasteaiakohtade järele, mida tuleks vaadelda koos valla arengukava lisas toodud valla asulates registreeritud sündide tabeliga.

Lasteaed	2002		2003		2004		2005		2006	
	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli
Aruküla LA	0	30	6	22	8	33	13+4	24	6+17	24
Raasiku LA	17	8	38	9	40	13	24+6	9	15+9	14

Lasteaed	2007		2008		2009		2010	
	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli	Jrk	Kooli
Aruküla LA	10+3	26	1+	24		27		27
Raasiku LA		10		10				

Märkus: esimene liidetav lasteaia järjekorras näitab söimeealiste arvu

4.4.19 RAE

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Lastepäevakodu "Pillerpal"	4	56	18,6
Lastepäevakodu	6	119	*

"Taaramäe"			
Lastepäevakodu	6	192	32
"Tõruke"			
Kokku	16	*	*

Rae AK (2005 – 2015)

Jüri vald jaguneb 4-ks lasteaiapiirkonnaks - Jüri, Vaida, Lagedi ja Peetri piirkondadeks - millest kahes esimeses asuvad valla 3 koolieelset lasteasutust: „Taaramäe” ja „Tõruke” Jüri alevikus ning „Pillerpall” Vaidas.

Kõik valla lasteaiad asuvad lasteaedadeks ehitatud hoonetes ning on kõik projekteeritud 6-le lasteaiarühmale. Taaramäe lasteiaa ruumides toimuvad lisaks lasteiaa tegevusele ka Rae huvialakooli klaveritunnid, beebikool ja mudilaste muusikaringid ja Jüri kiriku pühapäevakool. Lasteaedade 85 ametikohal töötab kokku 100 inimest.

	Õppeaasta ja laste arv					
	1999/ 2000	2000/2 001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005
Taaramäe LPK	114	114	111	111	114	114
Tõruke LPK	89	98	97	110	125	125
Pillerpalli LPK	59	60	60	60	73	78
Kokku:	262	272	268	281	312	317

Kasvanud on ka lasteaiakohtade järjekorra suurus, mis 2004.a. seisuga oli 150 last. Lastaiakohti soovitakse just Jüris asuvatesse lasteaedadesse, Vaida lasteaias Pillerpall on järjekorrad väikesed või puuduvad üldse. Kuna vallas valitseb lasteiaa kohtade defitsiit, siis käib 97 (15% koolieelikutest) Rae vallas elavat last erinevates Tallinna lasteaedades.

Tabel 12: Lasteaiakohtade järjekorra suuruse muutus Rae valla lastepäevakodudes (Koolivõrgu AK, 2004)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Taaramäe LPK	30	32	37	41	50	60
Tõruke LPK	24	22	42	53	89	90
Pillerpalli LPK	0	0	6	13	4	0
Kokku	54	54	85	107	143	150

Jüri aleviku lasteaiad teenindavad valdavalt Jüri alevikus elavaid lapsi, kelle osakaal laste arvust on Taaramäe lasteaias 74% ja Tõrukeses 62%. Taaramäe lasteaias on arvestatav ka Lagedi alevikus (14% kõigist lasteaias käivatest lastest) ning Vaskjala külas (7%) elavate laste osakaal. Tõrukeses käib lisaks Jüri aleviku lastele veel olulisel määral Assaku alevikus (14%) ja Vaskjala külas (8%) elavaid lapsi. Ka Vaidas asuvas Pillerpalli lasteaias käis kõige rohkem Vaida aleviku lapsi (80%). Suursoo ja Aruvalla külades elavaid lapsi õppis lasteaias 5 (6%), teiste asulate lapsi käis lasteaias vähem.

Üle 80% Jüri lastaialaste vanematest töötavad väljaspool valda – Tallinnas. Jüris töötavate vanemate osakaal jääb u. 10% juurde. Vaida Pillerpalli lasteiaa laste vanemad töötavad samuti valdavalt Tallinnas - emadest 52% ja isadest 51% - kuid erinevalt Jüris asuvatest lasteaedadest on küllaltki suur osakaal Vaidas töötavatel vanematel - emadest 39%, isadest 39%.

Vallas on 2004. aasta seisuga kokku puudu ca 140 lasteaiakohta. 2007. aastaks võib prognoosida seoses rahvastiku sisserrände ja laste arvu suurenemisega lasteaiakohtade puudujääk ca 230 lasteaiakohani ja 2010. aastaks ca 320 lasteaiakohani. Lasteaiakohtade puudujääk on kõigis lasteaiapiirkondades. Suurim on see Peetri piirkonnas ja ka Lagedi piirkonnas, kus lasteaiad hetkel puuduvad. Vaatamata sellele, et lasteaiarühmade (seega ka kohtade) arv on aastatega suurenenud, on samal ajal kasvanud lasteaiakohta järjekorras olevate laste arv ka Jüri piirkonnas.

Tabel 13. Rae valla lasteaiapiirkondade iseloomustus ja lasteaiakohtade vajadus aastani 2010 (Rae valla haridusametuste võrgu arengukava aastateks 2004-2010)

Piirkond	Lapsi 2004	Vajadus 2004	Kohti 2004	Erinevus 2004	Lapsi 2007	Vajadus 2007	Erinevus 2007	Lapsi 2010	Vajadus 2010	Erinevus 2010
Jüri	331	220	216	-4	351	250	-34	371	280	-64
Vaida	143	95	72	-23	148	105	-33	153	115	-43
Lagedi	71	50	0	-50	86	65	-65	101	80	-80
Peetri	99	65	0	-65	139	100	-100	179	135	-135
Rae vald	644	430	288	-142	742	520	-232	804	610	-322

Sellest lähtuvalt on ette nähtud vajadus kahe uue lasteaiasutamiseks – Jürisse 120 kohaline ja Peetri külla 120 kohaline. Arengukava järgi peaks 2007. aastaks rajatama Lagedile eralasteaied, mille rajamist Rae vald toetab, Vaidas avama lisaks 2 sõime- ja aiarühma. Muud arenguvajadused on seotud lasteaiades esinevate probleemide lahendamisega (parandada hoonete materiaaltehnoloogilist seisundit, arendada sisehindamissüsteemi, hoida töötajate palkasid motiveerival ja konkurentsivõimelisel tasemel).

4.4.20 SAUE linn

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Lasteaied "Midrimaa"	16 (s.h. 4 sõimerühma)	320	20
Kokku	16	320	20

"Midrimaa" Lasteaias töötab aastal 2006 4 sõimerühma, kus käivad 2-3 aastased lapsed ja 12 aiarühma, kus lapsed on vanuses 3-7 aastat. Sõimerühmas on lapsi 16, aiarühmas 21-24. Lasteaias nimekirjas on 340 last. Lasteaiakohti vajaks veel mitukümmend last.

Saue lasteaed Midrimaa on Eesti suurim lasteaed. Suur lasteaed pakub laste iseseisvaks kujunemisel häid võimalusi. Ringide töö õhtusel ajal võimaldab lastele anda lisaõpet alal, milles laps on andekas või vajab järeleaitamist.

Lasteaia ümbritseb suur õueala, mida järjepidevalt hooldatakse ja kaasajastatakse. Suur ja hästikomplekteeritud õueala võimaldab läbi viia mitmekülgseid sportlikke tegevusi. Saue lasteaias pööratakse suurt tähelepanu laste tervise edendamisele. Lasteaia taotleb tervistedendava lasteaias nimetust.

Lasteaias on võimlemissaal, 3 võimlemisõpetajat ja kõik lapsed osalevad liikumistegevustes kaks korda nädalas. Õhtusel ajal töötab 3 võimlemisringi

lasteaialastele ja kodustele lastele. Lisaks eelpool nimetatud tegevustele toimuvad traditsioonilised üritused, kuhu võimalusel kaasatakse laste pered.

Traditsioonilisteks terviseedenduslikud üritused Saue lasteaias on järgmised:

- Sügisene spordinädal pargis; (maastikumängud, orienteerumine, jooksuvõitlused)
- Kevadine ja sügisene ujumine Saue basseinis, osa võtavad 5-,6-,7-aastased lapsed, iga rühm käib ujumas vähemalt kaheksa korda;
- Tervisliku toitumise nädal: rühmades valmistatakse erinevad toorsalateid, Vanemad küpsetavad koos lastega oma fantaasiast lähtuvalt erinevaid aedviljapirukaid.
- Toimus leivanädal, mille raames räägiti täisteraviljatoodete tervislikkusest, maitsti erinevaid leivatootesid.
- Talispordinädal. 5-,6-,7 -aastased lapsed suusatavad, lasteaed omab vajalikku suusavarustust.
- Kevadine spordinädal: klassikaliste spordialade tutvustamine ja sellekohased võistlused.
- Heategevuslik perespordipäev

Saue lasteaed asub Saue linna servas, suure pargi ääres. See annab lastele head võimalused palju viibida looduses. Looduse ja aastaaegade vaheldumisega seotud õppetegevused saab läbi viia õues ja nii, et laps näeb kõike õpitavat ehedana enda ümber.

4.4.21 SAUE vald

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Laagri Lasteaed	6	*	*
Ääsmäe Lasteaed	*	*	*
Veskitammi Lasteaed	6	120	20
Veskimõldre eralasteaed (RaM)	4	76	19
Kokku	16	*	*

Laagri Lasteaed asub looduslikult kaunis kohas Pääsküla jõe käärus, eemal suurtest majadest. Laagri lasteaed on Saue valla munitsipaalalluvusega lasteaed 3-7 aastastele lastele, mis võimaldab eelkooli-ealistele hoidu ja alushariduse omandamist asutuse õppekava alusel. Lasteaias tegutseb kuus rühma. Rühmade nimekirjas on kuni 24 last. Reeglina on rühmad komplekteeritud ühevanuselistest lastest. Suur õueala pakub lastele erinevaid võimalusi mängudeks ja tegevusteks. Lasteaias töötab suurte kogemustega logopeed ja tervishoiutöötaja. Lisaks kvalifitseeritud pedagoogidele töötavad majas ka muusika - ja liikumisõpetaja.

4.4.22 SAKU

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Kurtna Lasteaed-alkkool	3	60	20

Lasteaed	13	*	*
“Päikesekild”			
Lasteaed	6	122	20,3
“Terake”			
Kokku	22	*	*

4.4.23 VASALEMMA

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Rummu Lasteaed	3	43	14,3
Vasalemma Lasteaed	2-3	34	17
Kokku	6	97	15,65

Vasalemma AK (2005 – 2010)

Vasalemma vallas töötab 2 lasteaeda, Vasalemma ja Rummu Lastepäevakodu. Neis on kokku 97 last ehk 63% 2-7 aastastest lastest. Vasalemma valla poolt on vallakodanikele tehtud mitmeid soodustusi. Lasteaedades käivatest lastest on 7% vabastatud täielikult (vähekindlustatud pered) toiduraha maksmisest.

Vasalemma Vallavolikogu otsusega on koolieelsetes lasteasutustes kehtestatud lastevanematele osalustasu suuruseks 100 krooni ja 30 krooni õppevahendite tasuks kuus lapse kohta, toiduraha päevas on 15 krooni.

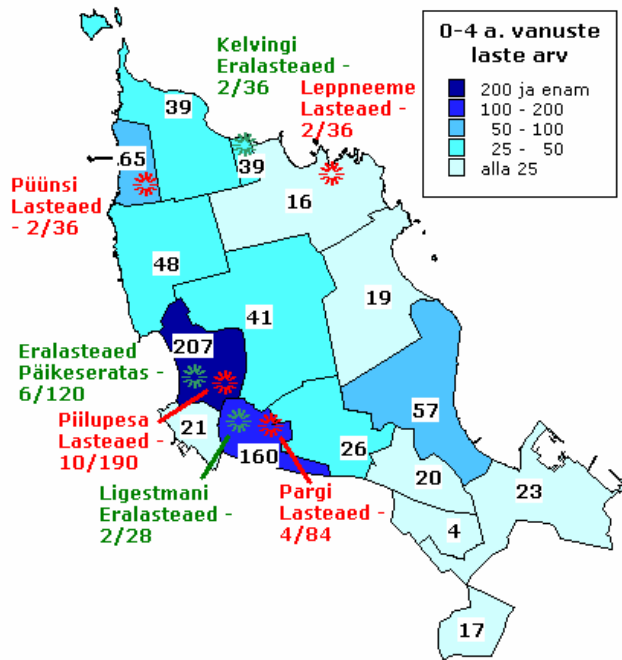
Mõlemad lasteaiad vajavad põhjalikku remonti, projektid tööde teostamiseks on juba tehtud. Rummu Lastepäevakodus on kaasaegne remont tehtud köögi- ja personaliruumides ning saalis. Ka laste mänguväljakud vajavad uuendamist. Rummu Lastepäevakodus on puudus arendavatest mänguasjadest ja eestkeelsetest raamatutest ning õppevahenditest.

Mõlemad lasteasutused vajavad logopeedi.

4.4.24 VIIMSI

Lasteaiad	Rühmade arv	Laste arv	Laste keskmine arv rühmas
Piilupesa Lasteaed	10	190	19
Püüksi Lasteaed	2	36	18
Pargi Lasteaed	4	84	21
Leppneeme Lasteaed	2	36	18
Keila SOS Eralasteaed			
Waldorf	?	?	?
Eralasteaed			
Kelvingi	2	36	18
Eralasteaed			
Päikeseratas	6	120	20
Eralasteaed			
“Tibu 1 ja 2”			
Eralasteaed			

“Pääsupoeg”
Eralasteaed
Kokku

Joonis 3.14. Viimsi valla alusharidusasutuste rühmade arv, rühmade mahutavus ning 0-4.a. laste arv asulates (Geomedia, 2005).

Viimsi valla lasteasutused on koondunud munitsipaalasutuseks Viimsi valla lasteaiad, mille struktuuri kuuluvad Haabneemes asuv Lasteaed Piilupesa, Püünsi Lasteaed, Pargi Lasteaed Viimsis ja Leppneeme Lasteaed. Vallas tegutseb ka 3 eralasteaeda. Viimastel aastatel on valda lisandunud mitmeid uusi lasteaedu – 2002.a. avati Pargi Lasteaed, 2004.a. Leppneeme Lasteaed. Uus trend on eralasteaedade avamine, mille esimesteks näideteks on lasteaed Kelvingis, „Päikeseratas” Haabneemes ja “Pääsupoeg” Pringi külas.

Valla 7 lasteaias on kokku 28 lasteaiarühma 530 lapsega (2004/2005.a.). Lasteaiakohtade järjekord on viimastel aastatel kiiresti suurenenud. 2002.a. oli järjekorras 341 last, 2005.a. 576. Elanike küsitluse andmetel ei käi valla lasteaedades üle poolte lasteaiagaalaste lastega perede lastest (Geomedia, 2005). Osa lastest on kodus, kuid u. 1/4 (170) valla lasteaedades käivatest lastest käib ka teiste kohalike omavalitsuste territooriumil asuvates lasteaedades. Peamise põhjusena, miks ei kasutata vallas asuvate lasteaedade teenuseid, tuuakse välja see, et valla lasteaedades ei ole kohti, aga samuti seda, et perekonnal on mugavam kasutada teiste kohalike omavalitsuste territooriumil asuvaid lasteaedu.

MLA Viimsi Lasteaiad arengukavas on munitsipaallasteaedade tugevustena esile toodud tugevat ja head meeskonda, keda toetab tugev ja mõistev juhtkond. Samuti rõhutatakse heade õppimisvõimaluste olemasolu ning töökeskkonda. Nõrkustena tunnistatakse kaadri volavust, kohatist ruumipuudust (sh. õuealade ebapiisavus ja halb piiritletus) hoonete materiaalsel seisukorda (v.a. uued lasteaiahooned). Probleeme tekitab ka osade töötajate ebapiisav pädevus ja tõrksus uute pedagoogiliste meetodite omaks võtmisel ja rakendamisel.

Ettepanekud järgnevaks tegevuseks

- Täiendada lastehoiuasutuste andmeid eralastehoiuasutuste, alternatiivsete võimaluste võrra.
- Andmete edasine süstematiseerimine.

Viited

- Ahas, R. ja Silm, S. (2006): Tallinna tagamaa uusasumite elanike ajalis-ruumilise käitumise analüüs. Tartu: Tartu Ülikooli Geograafia instituut.
- Ainsaar, M. ja Oras, K. (2000). Laste arvu mõjutavad tegurid Eestis. *Laste- ja perepoliitika Eestis ja Euroopas*, toimetanud Ainsaar, M., lk 112-133. Rahvastikuministri büroo, Tartu.
- Ainsaar, M. ja Kozlov, A. (2001). Lastepäevahoid Eesti kohalikes omavalitsustes. *Sotsiaaltöö*, nr. 2, lk 30-31.
- Ainsaar, M. ja Aidarov, A. (2003). Lastepäevahoid Eesti kohalikes omavalitsustes aastal 2002. *Sotsiaaltöö*, nr. 2, lk 39-41.
- Essa, E. (1996). The Physical Environment. *Introduction to Early Childhood Eductaion*, lk 185-214. Delmar Publishers.
- Forssen, K. (2000). Perepoliitika ning laste majanuslik heaolu mõnedes OECD riikides. *Laste- ja perepoliitika Eestis ja Euroopas*, toimetanud Ainsaar, M., lk 28-45. Rahvastikuministri büroo, Tartu.
- Hansson, L. ja Kelam, A. (2004) Perekond ja pere. *Valikud ja võimalused : argielu Eestis aastatel 1993-2003*, koostanud Hansson, L., lk 25-46. Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus, Tallinn.
- Heinla, E. ja Derman, N. (2004). Lastega pered. *Valikud ja võimalused : argielu Eestis aastatel 1993-2003*, koostanud Hansson, L., lk 47-62. Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus, Tallinn.
- Hendrikson&Ko (2004): Uuselamuehitusest tulenevate rahvaarvu muutuste ja teeninduskeskuste analüüs. Harju Maavalitsuse tellimusel. Tallinn.
- Ideon, A. (2005): Eeslinnastumisest Tallinna linnaregioonis. Hoonestusalade laienemine 1995 – 2005. Magistritöö inimgeograafias. Tartu: Käsikiri.
- Kasearu, K. ja Kutsar, D. (2004). Perekonna ideaalkujundid ja nende realiseerumise võimalikkus. *Millist perepoliitikat me vajame?*, toimetanud Kutsar, D., lk 88-103. Tartu Ülikooli Kirjastus, Tartu.
- Kirsman, E. (2006). *Harjumaa koolivõrgu arengukava 2004-2010 (korrigeeritud versioon, lisatud aastad 2011 ja 2012)*. MTÜ Hared Harju Maavalitsuse tellimusel
- Kliimask, J. ja Raagmaa, G. (2001) *Sotsiaalse infrastruktuuri hindamismetoodika*.
- Kraav, I. (2006). *Lapse areng koolieelses eas ja lapsehoiu erinevad vormid*. Perekasvatuse Instituut, Tartu.
- Kraav, I. (2006). *Lapse areng koolieelses eas ja lapsehoiu erinevad vormid*. Perekasvatuse Instituut, Tartu.
- Kutsar, D., Harro, M., Tiit, E.-M. & Matrov, D. (2004) Children's welfare in Estonia from different perspective. *Children in Ageing Europe, COST A19*, toimetanud An-Magritt Jensen, Asher Ben Arie, Cinzia Conti, Dagmar Kutsar, Maire Nicghiolla Phadraig, Hanne Warming Nielsen, Vol 1, lk. 81-141. Tartu: Tartu University Press.

Metspalu, P. (2005): Uuslamuehitus ja planeerimispraktika Harjumaa näitel. Magistritöö inimgeograafias. Tartu: Käsikiri.

Mürk, R. (2006) Alternatiivsete lastehoiuvõimaluste kaardistamine Eestis. MTÜ Perekasvatuse Instituut.

Paavel, V. (2004). Sotsiaaltöö ümber mõtestamine. Avahoolduse Arenduskeskus.

Pajumets, M. ja Roosalu, T. (2007). Isadele isakuu. EPL Online (18.05.07). <http://www.epl.ee/artikkel/386294> (viimati vaadatud 11.06.07).

Puide, M. (2007). Esimese lapse sünni edasilükkamise põhjused. Seminaritöö: Tallinna Ülikool, Sotsioloogia Osakond (juhendaja Hansson, L.).

Stropik, N. (2000). Lastetoetused ja lastega seotud maksusoodustused mõnedes Euroopa riikides. *Laste- ja perepoliitika Eestis ja Euroopas*, toimetanud Ainsaar, M., lk 46-58. Rahvastikuministri büroo, Tartu.

Suvilapiirkonnad Tallinna regioonis (2002): Harju maavalitsus.

Tamm, A. (2004). Lastega perede toimetulek: probleemid ja toetamise võimalused. *Lapse kasvukeskkond ja sotsiaalsed otsused*, toimetanud Tulva, T., lk 24-43. Lastekaitse Liit ja Tallinna Pedagoogiline Ülikool, Tallinn.

Tammaru, T. (2006). *Harjumaa linnade ja valdade rahvastikuproгноos 2006-2020*. Konsultatsiooni- ja koolituskeskus Geomedia Harju Maavalitsuse tellimusel.

Tiit, E.-M. ja Käär, E. (2000). Lastega leibkondade majanduslik toimetulek ja tüpoloogia. *Laste- ja perepoliitika Eestis ja Euroopas*, toimetanud Ainsaar, M., lk 81-99. Rahvastikuministri büroo, Tartu.

Unt, M. ja Krusell, S. (2004) *Lastehoid Eesti Peredes*. Rahvastikuministri büroo.